

PEST, DECEMBER 4.

49. szám.

II. FÉLÉV. 1862.

Megjelenik e lap hetenkint egyszer: csütörtökön. Előfizetési díj: helyben félfévre 1 frt 31 kr., s egész évre 2 frt 62 kr. a. ér.; vidékre postán félfévre 1 frt 66 kr., s egész évre 3 frt 32 kr. a. ér. Az előfizetési pénzek a Szent-István-Társulat ügynöki hivatalába (Lipót-utca 8. sz.) bérmentesen, a lap szerkesztését illető levelek pedig a „Katholikus Néplap” szerkesztőségéhez (kegyes tanítórendiek épülete 35. sz.) intézendők.

Családképek vázlatban.

VII.

A családanya.

Még lealázóbb lett a nő helyzete, midőn a többnejűség a népek közt lábra kapott. A férfi annyi nőt vett el, a hányat akart, és így szívét szükségképen többek közt kellett megosztania, a nélkül, hogy csak egyet is kielégített volna. Az asszonyoknak a szerint igényei nem igen lehettek férje iránt; mert a szó nemesebb értelmében férje nem is volt, hanem ura, zsarnoka, és ha lett volna is, ezen igényeknek igen mérsékelteknek kellett volna lenniök, miután többen, néha igen is sokan tartottak hozzá jogot. A férfi ellenben igen könnyedén vette az ő boldogságát, mint olyas valamiét, mi bőségben található; sőt hogy köztük a vetélkedés-, féltékenység- és hűtlenségnek elejét vegye, a legnagyobb szigorral uralkodott rajtuk; a leggondosabb elővigyázattal zárta el őket a világtól, hogy szenvedélyök vágyai között emészszenek föl önmagukat. Így a perzsáknál: ki a király valamelyik feleségét meg merte szólítani, vagy csak kocsijához, ha utazott, közel menni, halállal büntetett. Igazán mondja Cantu Caesar (II. könyv 376. l.) „hol a nő nem szelid életpárja, hanem szolgálója a férjnek, ott minden egyes ház megannyi zsarnok uraságot mutat föl.” Igen, baromi erőszak az egyik, szolgálói félelem a másik részről, ez volt a pogány család szelleme. A nő csak rettegni tudott férje előtt, ha mégis annak lehet őt nevezni. Nem is csoda: a törvényt a társadalomban a férfiak hozták; el lehet tehát gondolni, minők voltak ezek a nőre nézve. A törvények élethaláljogot adtak a férfinak a nő irányában a helyett, hogy őt oltalmazták, neki igazságot szolgáltatottak volna. A férfi volt a korlátlan ur, önkényének szeszélyei a parancs; ő volt a bíró, kitől fölebbezni nem lehetett, és ő volt a végrehajtó, egy személyben. Nem volt gonoszság vagy nemtelen tett, melyet gyakorolni a férfinak nem lett volna szabad a nő irányában; ez nem csak a butaságba sülyedt, hanem oly művelt nemzeteknél is megvolt, mint a görögök- és romaiaknál, kiket korunk szemüveges bölcsői nem győznek bálványozni. Sokrates, Plató (sokak bálványa, miért is „isteni” czímet visel), Zeno és más bölcsék példájok által szentesítették ezen eljárást, és úgy értekeztek a nőről mint a gonosznak eredetéről és az érzéki alakban személyesített gonoszról. Plutarch önmagáról bevallja, hogy ő sem volt e részben jobb a többinél. „Ah, kiált föl Ventura — a Perikles és Plató hazája, hasonlólag a világ legjobbarabb vidékeihez, maga is a nőknek pokla volt.” („Kath. Népl.” I. sz. 89. lap.) A régi szászok törvényei szerint ki egy nőt megsebesített, vagy megölt, csak fele büntetés érte, mely reá várt, ha azt egy férfun követte volna el; pedig a nyugoti népeknél még türhető sorsa volt a nőnek a keletiekhez képest; a többnejűség is csak az előkelőbb családoknál volt divatban, és itt is leginkább csak azért, hogy megkülönböztessék magukat a köznéptől.

Még nagyobb szívfájdalmat és megaláztatást hozott azonban a nőre azon óra, melyben anyává lett. A kiállott szülési fájdalmak őt meg nem jutalmazták, hanem sokszor csak előpostái voltak oly eseményeknek, melyek az anyai szívet összezúzták. Mint a fa annak gyümölcsöz, kinek birtokában van, úgy szülte ő is gyermekeit, a nélkül, hogy övéi lettek volna; hanem kizárólagosan csak az apáé voltak a gyermekek, anya nélkül. A mint a gyermek megszületett, a szülőseged azt az atya lábaihoz tévé; ha ez fölemelte és karjaira vette, annak élete, legalább ez alkalomra, biztosítva volt; de ha szemeit róla elfordítá és a földön hagyá: megfojták a kis ártatlant, vagy kivetették, mint a szemetet. „Mi, úgy mond Seneca, saját gyermekeinket megtagadjuk, ha valamely természetes hibával jönnek a világra.” Lykurgus és Solon törvényei is megengedték a gyermekgyilkolást. A szánandó anyának mindezt nézni kellett, a nélkül, hogy csak egy szava lett volna azt megakadályozni. Igazán mondja egy jeles író, hogy a nőstény tigris kevesbbé szerencsétlen az ő barlangjában, mint a nő vala egy pogány házában. De más részről, ha meg lett is tartva magzatjának élete, mit várhatott tőle? — ő, ki apja részéről szeme előtt megvetés tárgya volt, és ezer tisz-

teletlenséggel volt elhalmozva, és a kiről a gyermek az sem tudja, látandja-e holnap is az apai háznál, vagy soha többé?!

Bármily nyomasztólag nehezdedjék is reánk a szolgaság járma, ha nem is könnyűvé, de legalább elviselhetővé teszi azt a szabadulás reménye, bármily távolból esillámolják is élénk. „Ütni fog, gondolja magában az ily szerencsétlen, előbb utóbb a szabadulás boldog órája, mely leemel a vállaimról a terhet, mely alatt görnyedek; és legyen az bár maga a halál angyala, üdvözlöm őt mint szabadítót, ki nyugodalmat szerez számomra!” — Oh de ezen édes remény is el volt fojtva a nő szívében; őt a jövőre ép oly kevéssé vigasztalta mint a jelen; számára csak megaláztatást ígért az, vagy kétségbeesést. Az ő helyzete oly alanti volt már, hogy legkisebb kilátást sem nyújtott számára; a keserűség pohara oly esordultig telt volt már, hogy a vigasztalás egy-két esepjének sem lehetett benne helye!

Ha elég szerencsés volt férje szolgálatában annak egész halálaig megmaradhatni, és ha elég szerencsétlen volt azt tul is élni: Ázsia legtöbb népeinél férje sírján áldoztatott föl néha saját apja által. Más helyeken férje holt testével élve temettetett el, hogy őt a más világon is szolgálja; e nézet uralkodott a régi gallusok- és germánoknál is. A thracziabeliekről azt találjuk följegyezve, hogy, mikor a férj elhalt, feleségei közt — ezek néha nagy számmal voltak — nagy versengés és zivakodás támadt a felett, hogy melyik szerette őt közülük legjobban? A melyik végre az elsőséget a maga számára kivívta, azt szerencsekívánatokkal halmozták el, mire őt legközelebbi rokona elhalt férje sírjára állította, ott megülte és ugyanoda eltemette. De a más világot illetőleg is szomorú jövőt jósoltak számára a pogány vallás elvei; mert sok népnél azon borzasztó vallási nézet uralkodott: a nő tisztátalan lény, és mint ilyent a paradicsom sem fogadhatja őt be.

Csalódnék azonban, ki azt gondolná, hogy ezzel a nő elérte megaláztatásának netovábbját. Igenis, csalódnék; mert, bármennyire volt is lealjasítva, egy minőséget mégis viselt homlokán, mely számára nem akarva is tiszteletet követelt, és ez volt az ő emberi méltósága. A zsarnoki önkény ezt is letörülte, letépte utolsó legdrágább kincsét, és őt az oktalan állatok sorába lelökte, ezek módjára adta és vette őt tetszése szerint. „A nő-eladás, mond a történetíró, az ó-kor minden népeinél szokásban volt.” Eladva szülei által annak, ki őt venni akarta, ez által sorsa nem változott, hanem csak gazdája, ki őt tetszése szerint ismét eladhatta vagy megsemmisíthette; lerázhatta ez magáról a terhet, ha kellemeitlené vált. Látszik tehát, hogy az ő szemében a nő nem volt többé személy, hanem tárgy, melyen mint az elkopott ruhán egész egykedvűséggel tudott. Babylon- és Spartában a leány az állam tulajdona volt, és olvasni is szomorú, mint bántak velők, kivált a szegényebb sorsuakkal. A jog, őket férjhez adni, kizárólagosan a királyt és főbb hivatalnokait illette. Bizonyos napon összegyűjtötték mindazokat, kik a törvényes kort elérték, és árulták őket, mint a barmot; a melyik többet mutatott, azt drágábbra tartották, a ki pedig nem volt szemre való, azt potomon áron rákötötték valaki nyakára. — Tisztelet becsület magyar eleinknek, de iga-

zat szólva, mielőtt a keresztény hitet fölvevették, náluk sem állhatott különös jó lábon a nő sorsa; kitetszik ez onnan, hogy a férfi cserélte vagy vette nejét; ennek nyomait szokásainkban mai nap is föltalálhatjuk. Vanak vidékek hazánkban, hol a vőlegény csak úgy viheti el menyasszonyát, ha holmi régi pénzdarábokkal áll elő; nem mintha ezeken vásárolná meg, hisz ezen tul vagyunk, hanem régi szokásból, melynek eredetét messze a hajdankor homályában kell keresni. A nővásárlásnak nyomai nyelvünkben is fönmaradtak; a férjhezmenő leányt most is „eladónak“ mondjuk, és a ki házasodik, az „feleséget vesz“ (olvasd Rónay: „Jellemisme“ 128. l.)

Egy szóval, mint Ventura írja, a pogány nő a házasság kötelességeinek minden terhét viselte, a nélkül, hogy élete párját barátjának nevezhette volna; alá volt vetve az anyaiság minden fájdalmainak, a nélkül, hogy méhe gyümölcsét fiának mondhatta volna; ő volt az egyedüli lény, természeti állapotán kívül; az egyedüli lény, mely nem volt képes elérni földi rendeltetését; az egyedüli lény, ki még egy perczre sem mondhatta, hogy jól érzi magát; az egyedüli lény, a büntetés, áldozat, szenvedés maradandó állapotában, minden kárpótlás nélkül; az egyedüli lény, kizárva minden boldogságból, s minden értelmes lények közt a legszerencsétlenebb.

Keresztény asszony! föltártam előtted néhány vonásban nemednek gyászos multját, hogy abban, mint egy tükörben, lássad annak megaláztatását, melynek ki volt téve azon óráig, midőn nemed legáldottabbika e világra hozá a szabadítót számodra! és ha egy sohaj fadkad föl szíved mélyéből, ha egy részvétköny rezeg szemedben, melylyel az ő emlékének áldozol, nem fogja-e a hála érzete fölmelegíteni szívedet az Isten-ember iránt, ki védő- és mentőkart nyújtott feléd? ajakid nem fognak-e köszönő imát rebegni? kezeid nem szoritják-e göresösen dobogó szívedhez a hit jelvényét, a keresztet, melynek engesztelő áldozata folytán nemed, és benne te is, új életre ébredtél?!

A mostoha sors, mely a nőnek a pogányság alatt általában szomorú osztályrészeül jutott, a világ népei csupán a zsidóknál szenvedett kivételt. E választott nép birtokában levén az igaz Isten ismerete- és törvényeinek, sohasem süllyedhetett oly mélyen, hogy az emberiség felét erkölcsileg semmivé tegye. E mellett a meszetávolból is tisztelte azt, ki eljövendő leszen, az Üdvözítőt, reményeinek sarkpontját, kiről a proféta jövendölése után tudta, hogy egy szüz fogja őt méhébe fogadni és szülni; ez jótékonyan hatott a kedélyekre, és emelte szemeink előtt a nő becsét; végre pedig Istennek Mózes által adott törvénye is oltalmába vette őt.

Varga Mihály.

(Folytatása követc.)

A szeplőtelen Szüzhez.

Üdvözlég, szeplőtelen szüz Mária!
Világ reménye! országunknak anyja!
Kinek dicsőségét e nagy napon
Nem csak hazánk, de a világ dalolja.

kol
az
viss
vár
figy
Bán
a b
hitte
elő
kap
a ké
nyo
adv
elő
mid
mad
egy
jait,

S ha a világ zeng fölséges nevednek,
Ha menny és föld örömmel ünnepelnek,
Ha dallal üdvözölnek angyalok :
Mit mondjak én, ki költőid között
A legparányibb, leggyöngébb vagyok ?!

Mit mondjon e szív ? melynek benseje
Eltelve van mondhatlan érzelemmel,
S a melynek lángja bár emelkedett,
Trónod magaslatahoz mégsem ér fel.
Vagy oh miként emelkedhetnék hozzád ?
Hiszen magad vagy a magas mennyország!
Vagy nem te hordád kebled mélyiben
Magát az Istent, ég és föld urát,
Ki ben lakott szived szentélyiben ?

Mit mondjon e sohajtozó kebel ?
Mely árját a hullámzó érzelemnek
Oly gondosan bezárja medribé,
Hogy árjából csak egy-két köny pereghet.
S ha egy pár ily esep hullana arczomon le,
E néma köny-esep úgy is mítsem érne;
Föl sem tűnhetnek ott az ily könyek,
Hol a szentek, meg fényes angyalok
Örömkönyűi sütrín peregnék.

A tornyok fölkezt ajku érezei
Magasztosan zengnek diéső nevednek,
S én — bár ajkam naponkint szent Fiad
Vérétől mint kenettől nedvesül meg —
Érezve mégis a sok gyöngséget:
Ajkam nem tud többet rebegni néked,
Ha fölségedről kell dalolnia,
Mint e szívemből jött néhány szavat:
„Üdvözlég, szeplőtelen szűz Mária!“

Sebők László.

Sir-virágok.

— Történeti beszély. (Folytatás.) —

III.

Az elválás.

Hunorszáiban még mindig tart az öldöklés, gyilkolás, záporként hull a nyíl, tüzes villám gyanánt vág az öldöklő kard, recseg a dárda s paizs. Saidár épen visszatért magyarországi utjából, midőn a polovtziái várban föllobbanó lángok s az ezt követő esatazaj őt figyelmezteté, hogy a vár falai alatt erősen harcolnak. Bánatos lelkében azon perczben kigyult az öröm; mert a boszu és véreinek szabadulása óráját elérkezettnek hitte. Megeresztett kantárszárral gyorsabban haladott előre, nehogy elmaradjon a esatából. A város nagy kapuja előtt foly a viadal. Szemtől-szemben harcolnak a kétségbeesett kunok makaes ellenfeleikkel. Nyomról-nyomra egyik véresepp a másik után, egy dőfésért adva kettőt, úgy vonulnak vissza a tulerő hatalma elől. Hejh, hogy mégis meg kell hajolni! E pillanatban, midőn a kun esatárok hátrálni kezdenek, vad üvöltés támadt a hadsorok között, s az ellenség sorain keresztül egy ifju lovag láttatott áttörni; pánczél nem fődé tagjait, nem homlokát éreztisak, hajfürtjei szabadon röp-

kedtek. A tatár had megrémlett, mint a pozdorja tört össze esapásai alatt lándzsa és paizs. Ki e hős? Saidár az, kinek kezében a kard sebesen villogott. A tatár sereg szerette ugyan a könnyű ragadmányt, de annál kevesbé a hosszas ellenállást. A tatár vezér, Rurik, még egy kísérletet tétetett. Az est beálltával embereit egész a fa-sánczolatig a városon tul előre küldé, s azt több oldalról egyszerre meggyújtá. Ez a kunokat megzavarni kezdé; de Saidár gyorslábu gyerkőczék által a tatár tábor két szárnyát megkerítetté, s midőn azok az ellenség romlására fölgyujtott lángok láttára ujongának, rögtön magukat látták körülvéve a mindent pusztító elem által, melyből csak gyors visszavonulással és nagy veszteséggel valának képesek menekülni. Saidár pedig visszavonulásra inté a fáradt vitézeket, s a kapuk ujra bezárattak.

Az éj ébren, de esendesen tölt el. Reggelre kelve, két lángkigyót láttak a várbeliek a város felé közeledni. A győzelmeiben elbizott ellenség föladásra szolította a várban levőket. Saidár körülhordozá a követet a vár falain, megmutatta a bástyán fölállított hajtó- és kopjálövő gépeket, és fölvezette őt a vártoronyba, azt mondván neki: „Velünk az Isten harczol! kiáltás le innét uradnak, vezérednek, hogy magunkat meg nem adjuk sem kényére sem kegyére. Hanem ha azt akarja, hogy téged életben bocsássunk el innen, távozzék el e vár alól minden hadával. Ugy beszélj hozzá, a hogy életed kedves.“

Fádul, Rurik legkedvesebb s legjobb vitéze, föl hagyta magát vezetetni a vár tornyába, s onnan kiálta le a tatár vezérnek.

— Kegyelmes ur! én itt rab vagyok e toronyba zárva; a te dolgod nem kimélni az én életemet, hanem legyőzni az ellenséget. Azért támad meg őket bátran, gyávák ők és meg vannak rémulve mind.

A többit nem mondotta el; egy nyíl Saidár kezéből ketté szakítá szájában a szót, és szívében az életet. Fádul holtan esett le a toronyból. — Rurik nem intézett rohamot a várra, föl hagyott az ostrommal. Nem akarta elleneit azon dícsőségben részesíteni, hogy a harcban essenek el. Elve akarta őket elfogni. Ismét trombitás hírnököt küldé a vár főkapuja elé, s azt izené az ifjaknak: „Vitéz hunfiak! Rurik kegyelmet ad nektek, ha kiadjátok Saidárt, a többi élve elmehet.“ Huszonnégy nyíl egyszerre furta keresztül a hirmondót, ez volt a felelet. Rurik még most sem vezette rohamra katonáit, közel sem ment a városhoz, csak messziről tartá azt bekerítve.

Kuthen fejedelem épen a várudvaron állt seregei előtt és önelégült tekintetét nyugtatá a nyüzsgő táboron, midőn Saidár hozzájárult, ki is előadá a szíves fogadtatást Béla királynál s ügyeiknek sikerültét. Ezután Kuthen egy szívemelő beszédet tartott népeihez, minek végeztével azonnal megszólalt a zene s a megszabadulás örömdala hangzott mindenütt. Még az nap Kuthen a váron keresztül hullámzó zöld folyamot óriási gáttal elrekeszteté, nagy köveket hordatott oda, hol a zöld folyam ismét kiszakad a várból, mely alatt keresztül folyik, ott berakatta a nyílást, úgy, hogy a vár alatt keresztül folyó víz nem jöhetett ki sehol. A kün tanyázó tatárok csak bámultak egy ideig, mikor látták,

hogy a patak vize elmarad, majd szomorkodni kezdének rajta, mikor rájuk jött a szomjuság. A sereg zúgott és sürgeté, hogy vigye őket e szomjhalál országából. Négy nap alatt Rurik több embert veszte hadaiból, mint a mennyi a várat védte. A megállított folyam iszonyu erővel fordult meg medrében, s néhány nap alatt tengerré gyült, már a várost lepte el, viz alá merítvén annak utcait. Ekkor Kuthen, mintegy ötvenezer családdal s főnmaradt seregével utnak indult a titkos átjárásokon, mik a vár alatt elvezettek. — Néhány napra ezután a meggyült viz mennydörgő rohanással zúdult ki a várból a kün levő tatár táborra. Futott, a ki még futhatott. Rurik is csak kevesed magával alig menekült föl egy dombra. E napon több elveszett közölök, mint valamennyi harcban addig.

IV.

Saidár és Margaréta viszonzlása.

A kunok szerencsésen megérkeztek Magyarországba, hol is, a megegyezés a két nemzet közt megtörténvén, egy nagylelkű fejedelemnek lettek alattvalói. — Saidárnak most már volt alkalma gyakrabban láthatni Margarétát. Naponkint növekedett szerelme. Minden közönyös volt előtte, csak az nem, hogy Margarétát lássa. — Szegény vitéz! ily heves csatában nem volt még soha. Egy napon hozzáült íróasztalához, s levelet készíte Margarétának; melyet Hartvig hü szolgájától el is küldött.

Margaréta fölbontotta a levelet és olvasta. Nem akarjuk a lángoló szerelemnek vallomásait s a viszonzlás örömperezeit ecsetelni; beérjük megemliteni, hogy oly nagy fokban vert mind Saidárban, mind pedig Margarétában a szerelem gyökeret, miszerint készek voltak bármily akadályllyal is megküzdeni.

A szerelmök boldogságát földuló akadályt Ormándy képezte, kit a hatalmas Patovszky akart leánya kezével boldogítani. E szövetségről azonban mit sem tudott Margaréta szíve.

Patovszky büszksége nem engedheté meg, hogy a kun vitéz fűzze karjaira a magyar nemes őskövadékat! A mit szép szó keresztül nem vihetett, azt az apai szigor törekedett teljesíteni...

Csoda-e, ha a két szerető szív, megfélekedvén az emberek által szerzett kötelmekről, épen e miatt az emberektől kárhoztatott módokhoz folyamodott?.. Azonban lássuk a történetet:

Halavány mécs világánál ül a szép Margaréta. Könyes szemét, bánatos arcát elrejté kis fehér kezével, s elfojtott zokogással sir.

— Hullj le, hullj le, életem virága, szakadj le homlokomról butól súlyos „arakoszu“, mintha méreg volna, bódít minden szírmód. Nem fog-e rémitően kinzani atyám átka s anyám elhagyott sirjának emléke!? Oh, ez emlékek föl fogják verni lelkem csendjét, s mintha minden rögét lelkemre dobnák. Fájni fog nekem az a messzehagyott sirdomb, jó anyámnak sirja. Miért is megyek el? Itt boldogtalan lennék, de Saidárral boldog leszek.

Az óra éjfélét ütött, a szellemek órája, a leány meg-rázkodott s zokogva tördelé:

— Oh anyám, édes anyám!.. E pillanatban az ablakon zörej hallható. Egy erős nyíl pattant az ablak keresztjére. A nő fölugrott, „alant van, ott vár“, susogá. Egy percig ott állt mozdulatlanul, önmagával küzködve, aztán az ablaknak rohant, megerősíté a fölött a kötélletra kapcsát az ablak vaskeresztjéhez, majd fölragadta a halvány mécsét, s mint siető szellem-árny vonult atyja szobája felé. Ott aludt az öreg Patovszky.

— Ő boldoggá akart tenni, csak az eszköz volt hibás; bocsáss meg, bocsáss meg, jó atyám, tördelé sutogva, rá hajolt s megcsókolta a reszkető ajakot. Az apa fölébredt, fölemelte fejét, megcsókolta, megölelte leányát, s szólt: „Menj, menj alunni, édes leányom! menyegződre viradólag álmodjál szépeket.“ A leány megfordult, eltakarta arcát egyik kezével, míg a másikkal szívéhez kapott, s tántorogva ott hagyta a szobát, zokogva. „Elszakítám a legszentebb lánczot! Nem, nem, én maradok. Inkább én haljak meg, mint atyám sorvadjon el hűtlen gyermekeéért.“ Ezen perczben hallatszott Saidár reszkető szava: „Margaréta! te habozol?“ E hangban annyi fájó szemrehányás volt, a leány döbbenne nézett az ifjura.

— Ne vádolj, ne vádolj! én megyek! — s azzal szilárdan lépett alá a hágesón, melynek alján szerető karok várák őt.

Reggelre fordulván az idő, Patovszky, a mint megérté a dolgot, sebes nyargalással sieté a szerelmek után, fegyvereseitől követve. Eleinte a szerelmek részén volt a szerenese, mivel az utat senki sem mondhatta meg, hogy merré indulának a szökevények, és más utat szemlétek ki az üldözők maguknak. Már közel volt a magyar tábor, hová menekülni akarának, midőn lovak dobogása készíteté őket a sebesebb nyargalásra. Hátra tekintvén, megismerik üldözőikben Patovszkyt. A szerelmeseknek sietni kellett, az üldöző sereg már közelben zúgott. Saidár könyezve, ölébe ragadta Margarétát, egy ijedt pillanatot vetvén közelgő üldözőire, s vágatott tovább árkon, bokron keresztül. Margaréta látván édes atyja közeledtét, édesen simult az ifju keblére, s megölelvén őt, mondá: „Mentsd meg magad, Saidár! fuss e helyről!“ Ezzel leszökött a mérről, és atyja elé futott, Saidár életeért esedezendő. E pillanatban a heves összeesapás sűrű porfelhőt vert föl; a porfelleg elnyelte a csatázókat, s ekkép látni nem lehetett, csak hallani a fegyverek csattogását.

Saidár bátran védte magát, de végre mégis legyőzetett.

Elvivék a bajnokot, kinek annyi szép reménye egy perc alatt romba dőlt. A távolból ezen hangokat hallá: „Kedves Saidárom! mi ismét meglátjuk egymást!“

Horváth Ernő.

(Folytatása következik.)

Szent-István-Társulat.

A Szent-István-Társulat f. hó 4-én tartotta ez idei nagygyűlését. Reggeli fél 9 után Lonovics József érsek ő excja által a t. angol-kisasszonyok templomában tartott szent misén a társulat nmlgu és mlgos elnökei, mlgos alelnökén s tisztviselőin, nem különben alapító, választmányi s egyéb tagjain kívül nagyszámu hívek vettek részt. Az ajtatosságot nagy mértékben növelte a t. angol-kisasszonyok növeldejének növendékei által előadott jeles öszhangó ének.

Az isteni-tisztelet befejezte után a nagyszámu tagok a társulati helyiségekben összegyülekezvén, Lonovics József érsek ő excja gr. Károlyi István ő mlgával, nem különben gr. Cziráky János ő nmlgával elfoglalván az elnöki széket, Danielik János cz. püspök s társulati alelnök ő mlgá az alább következő előadást tartotta. A nagygyűlés által feszült figyelemmel hallgatott és a gyülekezetet, mélyen meghatározó előadás után következtek a társulati hivatalnokoknak, ugymint igazgató, pénztárnok, titoknok és ügynök uraknak részletes jelentései. Főntartván magunknak a nagygyűlésről jegyzőkönyvet, a választmányilag történendő hitelesítés után, kimerítően közölmi. adjuk püspök-alelnök ő mlgának előadását, nemkülönben másod-alelnök és igazgató ő nsgának hivatalos jelentését.

Danielik János cz. püspök s társulati alelnök ő mlgának előadása:

Nagytekintetű Gyülekezet!

Társulatunk egy évet ismét meghaladott. Öregebb lett nem csak időben, hanem folytatólagos munkássága érdemeiben is.

Hazánkban ezidő szerint az anyagi érdekek kiváló részvét s figyelem tárgyai. Ujságlapjaink telvék tudósításokkal, melyekben a földhitel-intézet, a gőzhajózási, a vaspályai és bányatársulatok, a gazdasági, tiszta- és balaton-szabályozási egyletek stb. gyűléseiről és munkálkodásairól szólnak.

Fog-e az ezen érdekekre fordított nemzeti részvét s figyelemből kijutni némely parányi rész a társulatoknak is, melyek az ország szellemi kincseinek kifejtésével, a nemzet lelki jólétének előmozdításával foglalkoznak?.. Mélyen kellene fájlalnunk, Nagyt. Gyülekezet! ha ez különben volna.

Nem csak kenyérből él az ember, hanem az igéből is, mely Istentől származik. Értelmünk, mely a teremtés titkaiba behatása folytán a természetet az ember céljainak aláveti, csak világosság a világosságból. Az európai polgárisodás összes történeti fejleménye igazolja Üdvöztünk azon mély értelmű szavait: hogy először az Isten országát és annak igazságát kell keresni, a többiek aztán megadatnak nekünk. Az örök igazság fényében, mely kezdet óta világított, mignem Krisztusban egész teljességében megjelent az emberiség egén, sejté, nyomozta és szemlélte az ember azon természeti igazságokat, melyek a fizikai világ törvényeihez a kulcsot kezeibe adták, s mainapi anyagi előhaladásainkat lehetőkké tették.

Az ember a kevélységre hajlandó. Könnyen elhitheti magával, hogy mindazon földi jólét, melyet a természet erőinek kombinált alkalmazása által kivívnia sikerült, kizárólag az ő mindenható eszének vívmánya. Pedig irva van: „Nem volna semmi hatalmad fölöttem, ha az neked onnan fölülről nem adatott volna.“ Nem volna semmi uralmad a természet fölött, ha Isten lelkileg annak fölébe nem helyez, s lelkedet ezen fensőbb állásában a szükséges malasztokkal folyvást nem táplálja.

Az ember nagygyá lett Isten és az ő igazsága által: tehát törpévé, sőt semmivé lesz a töle és igazságától való elpártolás által. Elbizakodhatik, hogy tud már eleget, miszerint anyagi hódításainak urául megmaradhasson, azokat tovább folytathassa, a természet fölötti hatalmát kiterjeszthesse, s mindezekben senki harmadikra ne szoruljon.

A tudomány erkölcsi föltételeit azonban az elbizakodás még nem pótolja ki. Ha eltekintenék is Pascal azon tanuskodásától, miszerint az, ki a keresztény hit változhatlan alapjait nem ismeri, sem a világban, sem önnönmagában nem képes fölfogni semmit is az ő valódi összefüggésében, — annyi bizonyos marad, hogy a tudomány társadalmi ápolása-, elsajátítása-, öregbítése- és áthagyományozásához a fölhalmozott ismeretkészleten kívül még egyéb is kívántatik. Élt már az emberiség történeti korszakokat, melyekben az erkölesileg meggyengült társadalom a polgárisodást physice nem bírta megoltalmazni; ennek folyama tehát erőszakkal megszakítottatott, ezredéves vívmányai romok alá temetettek, s a mivelődés munkáját eleiről mintegy újból megkezdeni kellett. Mennél nagyobb tudnillik az ismeretek és lelki kincsek és javak tömege, melyet az emberiség századokon át fölhalmozott: annál rendezettebb társadalmat, annál több erkölcsi erőt kíván annak föntartása.

És honnan, mely forrásból merítse a társadalom az ő nagy, annyi szeretetet, lemondást, hűséget, önfeláldozást kívánó föladataihoz szükséges ezen lelki erőt? A tagadás szelleméből, mely száműzve az Isten jogát, az ember anyagi vágyait istenítette, s ezek kielégítéseért napról-napra követelőbb hangon a társadalmat felelőssé teszi? Vagy üzleti pénztökeiből, melyeknek fölhalmozása, védelme s gyümölesözövé tétele az államerők teljes mértékbeni kifejtését s folytonos összpontosítását, tehát már is szilárd és tartós társadalmi rendet föltételez?

Nem! Sem a tagadás, mely mindent ellenez*), mivel mindent kíván, — hogy Mephistóval fejezzem ki magam, az ég legszebb esillagaitól le a legfőbb földi kéjekig, élvei számára**); sem a kinesszomj és gazdagodási vágy, mely csak a kész szellemi vívmányokat zsákmányolja ki, de azok létesítéséhez részéről ő járul rendesen a legkevesebbel, — nem azon áldásos források, melyekből, nem mondom az egész társadalom, de még csak a becsületes, s épen ezért egyedüljótékony ipar és kereskedés is táplálkozhatnak! A társadalom isteni intézmény: ebben a keresztény tudor egyetért Platóval s a régi világ többi bölcséivel. És semmi istenit nem tarthatni föl egyedül emberi erővel.

Helyesen írja „Az európai cabinetek és szövetségek“ című munkának szerzője: hogy erkölesileg gyöngé nemzeteknek soha sem lehet erős és szilárd kormányuk; s hogy következőleg azoknak, kik valamely nemzet vezetésére hivatvák, mindig

*) Die Geister, die stets verneinen.

**) Vom Himmel begehrt ich die schönsten Sterne
Und von der Erde jede höchste Lust.

érdekekben fekszik, s kell is, hogy feküdjék, miszerint minden hatalmukat és befolyásukat nemzetök erkölcsi erejének nevelésére fordítsák, mert minden egyéb csak provisorium!"

Ide vágott I. Sándor orosz czár is, midőn a föndézett író tanúsága szerint, a bécsi congressus alkalmával azon meggyőződésével lépett föl: hogy „a polgári társaságban azon arányban kell a religio uralmának a kedélyek felett nekednie, a mely mértékben a politikai és polgári szabadság növekszik: miszerint a belső embernek rendbentartása pótolja a szabadság által megszüntetett külső fegyelem hiányát!"

Nagy megtévelyedés volna tehát azt hinni, mintha valamely nemzet vagyonsága egymaga elegendő biztosíték lenne ezen nemzet hanyatlása, sőt végső pusztulása ellen. Többre, és megnyugvás és megpihenés nélkül mindig többre: ez az ipari és kereskedelmi genius végzete. Jégtorlaszok vagy égető homokpuszták, viharos tengerek vagy járhatlan szirtmeredek — mindegy, a kinesbuvárnak mindezt meghaladnia, mert neki élnie kell! A nemzet, mely már emelkedni nem tud, elérte azon magasságot, melyről csak leszállani lehet. Elárasztott egy piacot: keresnie és találnia kell mást, melyen árult elhelyeztethesse. Ámbar pedig nem tartom is irigylésre méltó sorsuaknak azon nemzeteket, melyek éppen temérdek gazdagságuknál fogva örökös piacfoglalásra, tehát örökös hódításra, az Isten és nemzetközi jogok folyvásti lábbal tiprására kárhoztavák; miután Pitt híres mondata szerint: „ha igazságosak akarnának lenni, egy évig sem élhetnének meg“, — mégis, ki volna azon együgyű, a ki elhagyja, hogy a világpiacznak kierőszakolása és örökös biztonságban tartása nem azon tulnyomó szellemi erőnek vívmánya, mely az anyagnak egy ezélra való összpontosítását egyedül eredményezheti? Egyes kalmárok és iparosok, a kelmék némely szerzői és birtokosai lehetnek igenis szívtelen s Istentől elrugaszkodott emberek; de a társadalomnak, melynek gyermekei engedelmesség, hűség, önoadaengedés és fölládozás által szerezték meg hazájoknak a világot féken tartó erőt, egészen mégis vallásosnak, istenfelőnek, szóval erkölcsi alapokon nyugovónak kell lennie.

Rendüljenek meg csak tulnyomólag valamely társadalomban ezen erkölcsi alapok, hogy megrendített szellemi ereje ne legyen többé elégséges az anarchicus elemek, az Isten és humanitás ellenségei fékentartására; s ebbeli tehetetlenségében ne legyen képes azon rendes társaséleti érdekek és igények biztosítására, melyeket ma a szédelgés már-már tarthatatlan magasságig vitt föl: valljon a kitörő általános düh, bomlás, és országok és nemzetek romlása közepette, midőn a társadalom öngyilkossági rohamaiban önbűneit önfiai vérében fogja fulasztani; valljon, mondom, az ekként fénéig földult, fölforgatott, semmivé tett társadalom nyomorult maradványai még érteni és kimélni, és ha igen, föntarthatni is fogják-e az anyagi haladás azon vívmányait, melyeket egynémely ma az ész mindenhatóság megannyi monumentumaiul magasztal, s tekintetükre egész az önistenítésig büszke és kevélylyé leszen? Feleljenek erre azon ó- és ujkori fényes, civilizált és hatalmas társadalomnak, melyeknek fata is végzetők volt: ez experimentumon keresztülhajtani, tudniillik erkölcsiileg megromlani, és aztán hosszú és iszonyu halálküzdelmek közt örökre visszahozhatlanul megsemmisítetteti!

Midőn Moyses és a proféták az Isten törvényében megmaradó nemzetnek boldogságot, virágzást, győzelmet ígérnek; ellenben az Isten törvényétől elpártolónak bukást, szolgásgót és inséget jósolnak; midőn eleibe rajzolják lelköknek látványát: mint hasonlanak meg, mint esnek el elleneik bárdja alatt, mint dulat-

nak föl városaik és falvaik, mint borítja el éjszakai setéség a hajdan virágzó tájakat, mint ordítanak a viharok és zúgnak a fergegek a hajdani népes tartományok most rémpusztaságok fölött, mint ütök föl tanyájokat az éji kísértetek, a schakalok és lidérezek, s mindenféle ragadozó és undok állatok ott, hol hajdan fénypaloták termeiben ifjuság, diesség, szépség vígzaja harsogott, — mindez, ama kivételes népnél kinyilatkoztatott isteni intés volt ugyan, de egyszersmind örök igaz raja minden feslett és romlott nép természetesen bekövetkező büntetése- és bűnhődésének. Olvassátok a népek nagy catastropháinak történetét, s mindenütt ott fogjátok találni a hamis profétákkal, a nép ámitóival szemközt a Jeremiásokat, kik a nép feslettsége felett siránkoznak, s hiszékenységét, istenellenes törekvéseit, elbizakodását szemére vetik. Skarga, az ismeretes lengyel hitszónok: „Mivel ti (lengyelek) — ugymond — az Urnak nem szolgáltatok, midőn mindenekben bővelkedtetek; mivel Krisztus helytartóját és királytokat megvetettétek, s Belial szabadságával takaróztatok, esakhogy az engedelmességet fölmondhassátok, — örökségtek idegenek kezébe ment át!“ ...

Örvendünk tehát, és szívből üdvözöljük mindazon mozgalmakat, melyek hazánkban ma jövődjé jobbléttünk és anyagi fölvirágzásunk fejében történnek: hiszen a hon külső díszét, fényét, gazdagságát, családjaik és községek vagyonságát előmozdítani magunk is ohajtjuk, s tekintve a társadalmi terhet és igényeket, egyik életföltételkép szükségesnek is tartjuk. Teljességgel félreértene az, ki azt vélné, hogy a szellemi, nevezetesen hiterkölcsi érdekeket sürgetve, már is a szegénység, nyomor és inség szószólóivá, a semmittevés, tunyaság, önelhanyagolás ügyvédjeivé fölesaptunk volna. A kath. egyház szeretete mindig a mivel, virágzó és bájos tájakat, s egykor, midőn nem csak a földművelés, hanem az ipar majdnem minden ágaiban is oktató példát kelle híveinek adnia, egész világokat emelt ki rengetegségekben s bűvös paradicsonkertté varázsolta át. A mit tehát mi fájlalnánk, ha a dolog különben talánna lenni, az azon menthetlen hiba volna, melyet elkövetnénk, ha az anyagi érdekek sokoldalú föladataiba elmerülve, megvonnók a figyelmet, meg a részvétet a szellemi tényezőktől, melyek kevesebb zajjal, szeregy megvonultságban működnek ugyan, de a társadalomnak a törekvés által, gyermekeit az egyedül éltető Isten adta igazsággal megtartani, mindeneknél lényegesebb és fontosabb szolgálatot tesznek.

Üdvözlegyetek tehát t. Tagtársak! kiket a lelketekért Istennel szemközt tartozó felelősség csak úgy, miként hazátoknak igaz szeretete a Szent-István-Társulatba gyűjtött, hogy résztvegyetek azon hiterkölcsi actióban, melyet az a tudomány és ismereteknek vallásosítása által a magyar társadalomra, annak lelki ereje kifejtéséül, s ez által annak tér- s időbeni erősödéséül gyakorolni hivatva van! Üdvözöllek annál bensőbben és hőbben, mennél szükségesebb és nehezebb munkásságra vállalkoztatok ez által egy korban, mely, ugy látszik, már nem csak az állam, hanem az összes társadalom teljes világiásítását a haladás egyik föladatául tekintti.

„A forradalom utolsó műve — írja Proudhon a XIX. század forradalmának vezéreszméjéről szóló értekezésében — az egyháznak eltörlése. Mindenek a papok ellen esküsznek össze. Ha nem sikerül az ellenhatásnak a társadalmat alapostól visszaállítani, ugy a kereszténységnek nincs 25 élni való esztendeje hátra. Nem mulik el egy félszázad, s a papokat functióik teljesítéséért csak ugy fogják üldözni, mint üldözik az utczai csavargókat. Törvényes istentagadás, ez a mi közjogunk

első cikkelye. Az államnak nincs semmi vallása, semmi hit tana, semmi Istene!¹⁴

A forradalomnak beavatottjai nem mind oly őszinték, nem mind oly nyitak, mint Proudhon: de az minden kétségen kívül áll, hogy ez a forradalomnak titkos gondolata. Innen a papság elleni azon egyetemes uszítás és gyűlöletes denuntiációk, azon mohó kapkodás az őt compromittálható minden tények után; azon őszhangzó buzgóság, minden vallás- és egyházellenes intézményt, törekvést, eszmét és gondolatot előtérbe tolni és meg tapsolni, a vallás és egyház érveit pedig agyonhallgatni vagy elferdíteni, ... mely által az európai forradalmi fájdalom! oly tulnyomó napi sajtó kiténteti magát!

Isten iránti hálatelt kebellet megismerjük, hogy hazánkban az egyház még mindig sok figyelem és tisztelet tárgya. Mindamelltt tagadhatatlan az is, hogy a külföldnek említett iránybani actiója befolyását már nálunk is éreztetni kezdi. Nem említvén a sajtóban észrevett némely oly mozzanatokot, melyekből a jó kedv és hajlam, az európai hitelenséggel versenyezni, elég világosan kitűnt, esupán némely socialis jelenségekre akarok utalni, melyek meggyőzzenek mindenkit, hogy a teljességgel nem keresztény gondolkozásmód, szokások és erkölcsök már nálunk is — tán akaratumkon kívül, tán észre sem véve — elég nagy foglalásokat tettek.

A kereszténység egyik legfőbb ismertető jele a szeretet. „Szeressétek egymást, — mondá Üdvözítőnk — abból tudandja meg a világ, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretettel fogtok viseltetni egymás iránt.“ És „a hívők sokasága egy vala szívben és egy vala lélekben“, — tanuskodik az apostoli escelekedetek írója. „Kik egykor — ugymond sz. Justin vértanu — fajtalan életet élünk, most a szeplőtelen tisztaságot tartjuk; kik bűbajos mesterségeket gyakoroltunk, most életünket az egy jó és örökkévaló Istennek szenteljük; kik a földi kieneseket és pénzt mindennél többre becsültük, most azt is, a mivel bírnak, közös pénztárba beteszszük s a szükölködőkkel megosztjuk; kik azelőtt egymás közt háboruskodtunk, s azokkal, kik velünk egy osztályba nem tartoztak, közös tüzhelyről enni vonakodtunk: most, miután Krisztus megjelent, egy asztalnál ülünk, s ellenségeinkért imádkozunk.“

Nem akarom az ellentétek szembesítése által a mutatkozó különbségeket élesebben kiemelni. A képből, melyet sz. Justin vértanu elénk rajzolt, mindenki könnyen észreveheti azokat. Egyet azonban nem hagyhatok tüzetes megemlítés nélkül, miután azt tartom, hogy a culmináló pogány szellem itt jelentkezik az ő teljes diadalában, s mert meg vagyok győződve, hogy ha azt a hit ereje által lelkeinkből száműzni nem fogjuk, előbb-utóbb a legrombolóbb, legveszélyesebb kihágásokban tőrend ki.

Sz. Justin szerint azok, kik azelőtt háboruskodtak, s azokkal, kik üggytársaik nem valának, közös tüzhelyről enni vonakodtak, miután Krisztus megjelent, egy asztalnál ültek s ellenségeikért imádkoztak. Mi, kik a türelmet, a felebaráti szeretetet fönnen hirdetjük; kik az isteni dolgokbani ellenkezés miatt semmi polgári s társadalmi viszonyainkat és összeköttetéseinket hitelleneinkkel félbe nem szakítjuk: földi dolgok fölötti vélemény-eltérés miatt már-is gyűlölettel, haraggal, boszuval telünk el, ember-és polgártársainktól megvetés-és lenézéssel fordulunk el, s minduntalan a számadás napját emlegetjük. Mi, kik a lelkismeret szabadságát társadalmi dogmaul valljuk, kik az Isten és kinyilatkoztatott igazságai nevében gyakorlandó minden kényszer ellen tiltakozunk, merőn földi véleményeink számára, az ugynevezett közvélemény nevében, mindenkitől, ki

eltérő meggyőződéseit, bármit tegyen, lelkéből ki nem tépheti, már föltétlen meghódolást követelünk, oda törekedve, hogy el- lenesünk vagy martyrrá, vagy képmutatóvá váljék. S honnan, mely lelki állapotból származik az Isten dolgaiban ugyan ama híresztelt engedékenység, a földiekben pedig ezen embertelen hódoltató zsarnokság? Megmondom egy szóval: mert — tagadjuk vagy ne tagadjuk — az isteni dolgok már nem, vagy igen keveset, — a földiek pedig mindenek fölött szívünkön fekszenek. A hol tudnillik valakinek a kinese, ott van a szive is. A mennyekiektől nem haragszik, a földiek miatt föllángol: valljon tehát melyike ezeknek fekszik inkább, sőt egyedül lelkén? És mi a pogányság, ha nem a földieknek, az anyagiaknak, az érzékieknek az isteniek, a lelkiek fölé helyezése és bálványozása? mi egyéb, mint az Istentől elpártolás és a világ szeretetébe való elmélyedés?

„Mindezeket neked adom, ha leborulván imádasz engem“, mondá a kísértő szellem. „Uradat és Istenedet imádasz, s egyedül neki szolgálasz“, válaszolá az Üdvözítő. Ime a kettős, tudnillik a pogány és keresztény irány: ki nem ismer a kettőre első pillanatra reá? A főnerintett gondolkozás is félre ismerhetlenül jelzi maga-magát. Pogányság az, mi alapérzületként lelkeinkben jelentkezik. Bizonyára nem fog kézni műveiben is bemutatni magát, ha hatását az ellenirány érvényesítése által ellensúlyozni nem törekedendünk. Főladata ez többi közt társulatunknak is. Nehéz főladat kétség kívül, mert nehéz küzdeni az ellen, mi a szív benső redőibe egyszer befészkelte magát. Az élet az ő örömeivel és vágyaival közvetlenül jelentkezik, a szellem csak távolról az örökkévalóság kárpitján keresztül. Azonban élő az Isten igéje s behatóbb a két élő kardnál. Hangoztassuk ezt, s hangoztassuk bátran és ernyedetlenül, s tapasztalni fogjuk, hogy szent hitünk ma is azon ellenállhatlan hódoltató erő, mely meggyőzi a világot.

1844-ben Ejszakamerikában, Philadelphia városában egy utczai krawall alkalmával a katolikusokra rágyujtattak tulajdon házaik. Egy tizenkét éves gyermek tüzet vetett a sz. Ágostonról címzett jeles templomra is. Midőn az elem minden elpusztíthatót már végkép fölemésztt, s a füstfellegek eloszlottak: a tisztult légben előtünező romok közül egy oszlop emelkedett ki ezen fölírással: „Az Ur látja!“ A katolikusok e látványra mintegy átszellemülten térdeikre omlanak, s leírhatlan lelkesedéssel, mely az Istenért szenvedett lenezés, csufság és halál dícsőségének egész varázsát vonta arcukra, egyhangulag azon sobajban törnek ki: „az Ur látja!“

Igenis az Ur látja! ez jöjjön eszünkbe t. tagtársak! nekünk is, valahányszor az új pogányság elleni küzdelmeinkben kísértetbe jöhetnénk, az emberektől fölelem miatt, egyházunk iránti hűség, ragaszkodás-és szeretetünkben megtántorodni! „Az Ur látja“, a fájdalom és szerenésatlenség ezen első kitérő szava legyen vigasztalásunk a netaláni félreismerés, erősségünk és bátorságunk a megtámadás és harez nehéz napjaiban!

Nagytekintetű Gyülekezet! Egyik szeme vagyok azon szakadatlan láncolatnak, mely az ujszövetségi papságot az egész világon 18 század óta isteni szerzőjével összeköti. Ember létemre mindamelltt esalódhattam én is. Ifjabbkori buzgólkodásban sérthettem kegyeleteket, megbánthattam egyeseket: azt azonban jó lélekkel állíthatom, hogy tévedésbe hozni szándékosan soha senkit sem akartam; hogy ellenkezőleg eléggé hosszú nyilvános pályámon egyháznaknak és nemzetemnek mindig azt mondtam, a miről mindenkor meggyőződésem szerint hittem, hogy mindkettőnek legjobb javát, legjobb módon elő-

mozdítandja. Nem tettem másképen ez alkalommal sem, a midőn elértem a kort, melyben a férfinak komoly gondjai felel-
tetnek velem mindent, a mi mulandót valaha a földön szerettem.
Fontoljátok meg szavaimat, és ébredjete, a mig ideje van. Ki
csak a világnak akar szolgálni, mert csak azt szereti, elvesz-
tendi a világot: Mert „mundus, qui diligitur, fugit”, — a kere-
sett világ kerüli az embert, — a lecke oly régi, mint maga
az ember!

H o p f János cz. kanonok, másod-alelnök s igazgató ur ő nagyságának jelentése.

Nagyméltóságú s főtisztelendő érsek!
Méltóságos grófelnök!
Nagytekintetű Gyülekezet!

Társulatunk eddigi lelkes igazgatójának, Kádas Rudolf-
nak kir. tanulmányi főigazgatóvá való kinevezetése folytán a
választmány által az igazgatói teendőkkel megbízván, ezt
saját elégtelenségem érzetében, és buzgó elődöm ernyedetlen
tevékenysége méltánylásában csak azon remény fejében vállal-
hattam el: hogy nagyérdemű tisztársaim gyöngeségemet istá-
polva, s fogatkozásimat pótolva könnyíteni fogják a reám há-
ramló teendők teljesítését. Ezen reményem az illetők készséges
közreműködése által fényesen igazoltván, kötelességemnek
tartom kijelenteni: hogy, midőn ez ünnepélyes alkalommal hiva-
latomhoz képest társulatunknak a mult évi közgyűlés ótai mű-
ködéséről van szerencsém jelentést tenni, ebben még a szorosb
értelemben vett igazgatói hivataloskodás körét illetőleg is egy-
általán nem saját, hanem csak derék elődöm s tisztelt hiva-
társaim buzgalma, ügyessége s lankadatlan munkássága er-
edményeit mutathatom be.

Mielőtt azonban e ténre lépnek, szabadjon a nagytekinteti
Gyülekezet figyelmét a lefolyt év folyama alatt létesített némely
oly segédeszközök- s intézkedésekre fölkerémem, melyek kiváló-
lag alkalmasak társulatunk szellemi működésének előmozdítá-
sára s anyagi jóléte mindinkább biztositására.

Ugyanis halás elismeréssel említendő mindenek előtt,
hogy bibornok-hg-primásunk ő eminentiájának abbéli jóté-
kónysága, miszerint az egyházfelsőbbségileg rendelt káték s
egyéb vallási tankönyvek kiadási jogát társulatunkra ruházni,
és ez által annak egy állandó tetemes jövedelmi forrást bizto-
sítani méltóztatott, mindinkább gyakorolja társulatunkra üdvös
hatását, mely is ez évben azon kívül, hogy az állami könyvüz-
leti igazgatóságnak az átvett kátékért járó első részletet lefi-
zette, e téren működését a kátéknak orosz (ruthen) és egyéb
szláv dialektusokon való kiadására is kiterjesztette.

Áttérek már a társulat szellemi működését különösen elő-
segítő, az év folyama alatt létesült egy nagyjelentőségű viv-
mányra. Emlékezni fog t. i. a nttü Gyülekezet: hogy a mult évi
igazgatói jelentésben ki lévén emelve a társulat szellemi műkö-
désére addiglan használt, az ügynökségével közös helyiség
alkalmatlan volta s hiánya egy kellően fölserelt könyvtárnak, a
közgyűlés külön küldöttséget nevezett ki, hogy ez ügyben a
választmányi gyűlés elé javaslatot terjesztszen; minek folytán
ez ügy tárgyalása oly szerencsés sikerrel tétetett folyamatba,
hogy a választmány már e folyó évi martius 6-án a jelen he-
lyiség kibérlését és a Danielik János püspök-alelnök ő mlga ál-
tal igen jutányos áron s fölötte kedvező fizetési feltételek mel-
lett fölajánlotta, a társulat ezéljaira mintegy alkotott könyvtár-
nak megvételét elhatározta. Bir tehát azóta társulatunk egy je-
les könyvtárral, melynek buzgó könyvtárnokunk, Garay Alajos
által már megkezdett összeírása legközelebb be fog fejeztetni;
bir jelen ülésezésünk helyiségében külön ülési s olvasó terem-
mel, bir a könyvtárral szolgáló mellékszobában a társulat szel-
lemi ügyeivel foglalkozó hivatalnokok részére alkalmas s zajtöl-
ment helyiséggel.

A társulat szellemi működése segédeszközeinek ha nem
is szaporodását, de minden esetre tetemes szilárdulását szemléli
továbbá B a r t a k o v i c s Béla egri érsek ő nmlgának leghalásb
elismerést igénylő, abbéli kegyes elhatározásában: hogy a vá-

lasztmány kérelmére az egri lyceumi nyomda bérlete a jelen
bérllet időszakán tul, az eddigi bérlleti feltételek alatt további
hat évre kiterjesztetett.

Végre ezek sorában még fölemlítendőnek tartom: hogy,
miután a választmány a társulati ügykezelés, a tisztviselők
teendőinek kijelölése, rendszeresítése, és az ő részökre kidol-
gozandó utasítások tárgyában véleményezés végett külön bi-
zottsmányt kiküldött, e bizottsmány több ülésen át folytatott és
még ezental is folytatandó működése eredményeül a legköze-
lebbi választmányi gyűlések egyike elé oly munkálatot fog ter-
jesztteni, mely, midőn mindenki teendőit részletesen körülírva a
társulat összes tevékenységének egy keretbe foglalt képét
adandja, egyszersmind a hivatalnokok egybevágó működésének
ugyanazon egy ezélra való irányzása által a társulat szellemi s
anyagi érdekeinek eszközlését lehetőleg elő fogja mozdítani.

Ezek után a társulat irodalmi működése lévén előterjesz-
tendő, mielőtt a pesti s egri nyomtatványokat elősorolván, szük-
ségesnek tartom némely évfolyami s egyéb egyszerűbb vállal-
atainkra vonatkozólag következőket előre becsátani:

1) Az „Egyetemes magyar Encyclopaedia”, ez évben is
oly sikerrel folytatott, hogy annak negyedik kötetével, me-
lyet ezzel van szerencsém a nttü Gyülekezetnek bemutatni, az
A betű hátralevő része és a hosszú A betűbe eső cikkek egész
sorozata befejeztetett, mi által az olvasó közönség ezen nagy-
szerű munka első cyclusának teljes birtokába jutott. Ki az ily-
nemű irodalmi vállalatok létrehozásának módját s számtalan
nehézségeit ismeri, valamint teljes mérvben fogja méltányolni
az Encyclopaediánkra fordított sok költséget, munkát, kitérűst
s fáradozást, ugy képtelennek fogja találni azon követelést,
hogy ilyetén, bár a legszorgosabb gond s legkiesinyesb fel-
ügyelet mellett szerkesztett mű minden gyarlóságtól ment
legyen; azonban bizton lehet állítani, hogy, a mi csak lehetséges
volt, megtörtént, miszerint Encyclopaediánk a tökély elérhető
fokát lehetőleg megközelítse; mely tekintetben bátorodom kü-
lönösen kiemelni, miként az számos oly szakavatott alapo-
sággal irt cikkekkel tartalmaz, hogy azok bizton önálló munkákat
képező monographiákként is kiadhatnának volna. E tekintetben
a szerkesztőkön s számos másokon kívül elég legyen írónk
sorából fölemlíteni Agoston Antalt, Albert Ferenczet, Bacsa Ján-
ost, Garay Alajost, Hatvani Mihályt, Ilmery Istvánt, Ipolyi
Arnoldot, Kádas Rudolfot, Karvassy Agostont, Kautz Gyulát,
Keckeméthy Aurelt, Knauz Nándort, Kommenovics Sándort,
Kovács Gyulát, Laubheimer Ferenczet, Mészáros Károlyt, Pau-
ler Tivadart, Poor Imrét, Szabó Alajost, Than Károlyt, Toldy
Ferenczet, Wenzel Gusztávot, stb. Tekintve az e vállalattal
járó nehézségek halmazát, midőn egy részről esodálni nem le-
het, hogy az imént bemutatott 4-ik kötetből folyó évi julius ele-
jén, midőn az igazgatói teendők reám ruháztattak, nem több
mint 18 iv került volt ki sajtó alól, más részről a legteljesb el-
ismerést érdemli, hogy azóta hónaponkint tizenkét iv nyomat-
hatott ki, és ma már a kész kötet fekszik előtűnk. Ezen er-
edményt a két szerkesztő Illu c z O l á h s T ö r ö k János, és az
irályi javítások eszközlésén kívül a nyomatásra fölügyelő tár-
sulati titkár, G a r a y Alajos urak szakavatottságának, ügysze-
retetének s ritka buzgalmának kellvén köszönni, kedves köte-
lességemnek tartom ezt ez alkalommal ünnepélyesen ki is je-
lenteni.

2) A „Szentek életének” folytatása a mult évi közgyűlés-
ben elhatározatván, noha annak megírására csak a folyó évi
martius 6 i választmányi gyűlésben nyerethetett meg Zsihovics
Ferenc központi papnöveldei lelkiigazgató: az ő lankadást
nem ismerő buzgalmának mindazáltal sikerült az ez évben ki-
adandó 2-ik kötet kéziratát elkészíteni. Minthogy azonban a
legközelebb lefolyt félév alatt az egri nyomda egész tevékeny-
ségét egy nagy horderejű vállalat, az alantabb említendő
„Szent-írás” esaknem kizárólag vette igénybe, a „Szentek élete”
2-ik kötetéből csak 11 iv nyomathatott ki eddig; azonban an-
nak nyomtatása ezental oly erélylyel fog folytatattni, hogy a
közelgő új év elsö havaiban az egész kötet bizonyosan szét fog
küldethetni.

3) Cantu Caesar világtörténelmének megakadt kiadása
Bartakovics Béla egri érsek ő exija azon bőkezűsége

flytán, hogy a kiadási költségekhez minden 90 iv után 400 o. é. frttal javulni méltóztatik, ismét folyamatba tétetvén, az e téren működő Stephanovszky Sándor egri lyceumi tanár ernyedetlen buzgalmanak köszönhető: hogy a VIII- s IX-ik korszakot tartalmazó hetedik kötet már kikerült a sajtó alól; a VII-ik korszakot tartalmazó hátra maradt hatodik kötet nyomtatása pedig mielőbb eszközöltetni fogván, az utólagosan fog az aláíróknak elküldetni.

4) A „Magyar Olvasó-könyv“ második javított kiadása I-ső kötetének megírását Laky Demeter premontrei szerz. kanonok nem csak magára vállalván, hanem lehetőleg rövid idő alatt be is végezvén, annak nyomtatása, mihelyt a kézirat a bírálat alól kikerülendett, meg fog kezdetni.

5) A társulati „Értesítő“, miután kiadása egy időre elhalasztatott, a folyó évi július 10-én tartott választmányi gyűlés határozatánál fogva ismét folyamatba tétetvén, a mult napokban küldetett szét annak 10-ik száma. Egyébiránt az „Értesítő“ rendeltetése nem a társulati működés egyes mozzanatainak legottani közlése, hanem az levén, hogy a Sz. István- és Sz.-László-Társulat egész életfolyamatát az utókor számára egybefoglaló történelmi „Évkönyv“ legyen, mint ilyennek érdekes voltát egyáltalán nem gyöngíti az, ha egyes számai olykor a bennök leírt eseményeknél, melyeket a lapok egy is elég gyorsan szoktak közölni, valamivel későbbben jelennek meg. Minthogy azonban a társulat a tagoknak járó könyvilletményül a kiszabott ivszámmal egyébként is jóval többet szokott adni, a nttü Gyűlekezet böles elhatározását bátorítokom az iránt kikérni: vajljon nem volna-e kívánatos: hogy az „Értesítő“ ezentul valami esekély, csak a kiállítási költséget fedező előfizetési ár mellett adassék ki?

6) A társulat lapjai a „Katholikus Néplap“ és a „Katholischer Christ“ félbenschakítás nélkül folytatattak. Az előbbinek szerkesztőjét illetőleg Kádás Rudolfinak Pestről távozása folytán változásnak kellvén történni, a „Katholikus Néplap“ szerkesztőjévé a „Katholischer Christ“ buzgó szerkesztője, Szabóky Adolf, kegyesrendi tanár választatott meg és miután ő mintilyen helytartótanácsilag is megerősítettet, a társulat mind a két lapjának szerkesztése hozzá tartozik. Kevésbbé kedveze t a szerenese társulatunknak egy más hasonnemű feladat megoldásában. Herezeg-primás ő eminentiája t. i. levéllileg méltóztatott mélyen tisztelt elnökünk gróf Károlyi István ur ő mltgát fölkérni: miszerint eszközölné ki társulatunknál a magyarországi tót ajku katolikuskor részére egy néplap kiadását, annál inkább: mivel ezt mind a tót hívek lelki érdekeinek előmozdítása, mind e híveknek társulatunk iránti bizalmának fentartása igényli. Társulatunk ugyan teljes készséggel fogadván ő eminentiája eme főpásztori szözatát, egy tót kath. lap kiadását még a folyó évi július 10-iki választmányi gyűlésben elhatározta, azonban, miután a Buda-Pest körében erre egyedül alkalmaznak ismert, s e végett fölkért három egyén közül egy sem volt hajlandó a szerkesztőséget elvállalni, az egész ügy mai napiglan a választmány által nyilvánított kiadási készség stadiumában létezik. Minélfogva arra nézve a nagytekintetű Gyűlekezet további böles intézkedését bátorítokom kikérni.

7) Társulatunk eme nagyjelentőségű irodalmi termékeinek méltó koronáját képezi és ez okért azok elsorolásában általam befejezésül fentartatott egy kiszámíthatlan horderejű új vállalat, melynek birtokába társulatunk tagjai és a katolika egyház magyar ajku hívei általában egyedül csak a már ismételve halás elismeréssel fölemlített egri érsek ő exejának eléggé nem díserhető ajtatos bőkezűsége segélyével juthatnak. Mind-egyikünk tudja, hogy ez alatt a „Szent-írás“ Káldy által eszközölt fordításának azon újbló átnézett, a magyar nyelv jelenkori fejlettségéhez alkalmazott, az apostoli szent-székttől jóváhagyott kiadását értem, melyet Bartakovics Béla egri érsek ur ő exejá Tarkányi József által előkészítettet, s mely több tudós főpapjaink vizsgálata és tudományos magyarázatai által tökéletesítve, tisztelve érintett egri érsek ő exejá által társulatunknak kiadás végett átengedetett. E kiadás eszközölsére ő exejá társulatunknak az általány gyanánt egyszer mindenkorra megajánlott 6000 o. é. frton kívül még különösen a papír-szükséglet fedezésére 1000 o. é. frtot adományozni méltóztatott. A mintegy 200 ivre terjedendő, ötven ivnyi részekben megjelenendő, nagyfontosságú munká-

nak, melyről méltán kívánhatni, hogy az minden magyarajku kathol. család nélkülözhetlen könyvkészletét, s minden lak földiszítményét képezze, ezen munkának, mondom, ez évben megjelent első részét van szerenésém az előttünk fekvő 50 ivnyi, díszes kiállítású füzetben a nagyttü Gyűlekezetnek, mind fendi-ésért egri érsek ő exejá kiapadhatlan jótékonyágának élő tanuságát ezzel bemutatni.

Ezek után áttérek azon nyomtatványok elősorolására, melyek társulatunk által a mult évi közgyűlés óta részint Pesten, részint Egerben adattak ki. És pedig:

A) Pesten:

Folyószám.	Nyomtatványok czime	Iv	Pel-	Összes
		száma		
1	Egyetemes magy. Encyclopaedia	69 ³ / ₄	10,050	700,987 ¹ / ₂
2	Esztergomi kis káté, magyar	3 ¹ / ₂	20,000	65,000
3	„ kezdők számára „	1 ¹ / ₂	10,000	13,125
4	„ középkáté „	8 ¹ / ₂	5,000	42,500
5	„ kezdők számára, tót	1 ¹ / ₂	10,000	14,375
6	Névsorozat katekizmusokról	7 ¹ / ₂	200	50
7	Könyvsorozat	7 ¹ / ₂	200	50
		84 ³ / ₄	55,450	836 687 ¹ / ₂

B) Egerben 1861 ik évi október 1-től folyó évi október 31-ig következő nyomtatványok adattak ki:

Folyószám.	Nyomtatványok czime	Iv	Pel-	Összes
		száma		
1	Glaubensblüthen Anthologie	1	1,000	1,000
2	Számúzott leánya ifj. ir. borítékkal	2 ¹ / ₂	10,000	25,000
3	Roder német középbiblia	2	4,000	8,000
4	Fraenkl liturgica borítékkal	5 ¹ / ₄	2,000	10,500
5	Veszprémi szertartás	1 ¹ / ₄	2,000	3,500
6	Martin Religio II. kötet borítékkal	20 ¹ / ₂	2,000	40,500
7	„ I. „	22 ¹ / ₂	2,000	44,750
8	Leiki manna X. kiadás	10 ¹ / ₂	5,000	52,500
9	Cantu Caesar VII. köt. borítékkal	30 ¹ / ₂	2,000	60,500
10	Roder magyar középbiblia	7 ¹ / ₂	10,000	75,000
11	„ kis „ 19. kiad.	4	20,000	80,000
12	„ tót „	3 ¹ / ₂	5,000	17,500
13	Braminok ifj. ir. utánnyomás	5	500	2,500
14	Sz.-István- és Sz.-László-társ. Ért. 89. sz.	1	8,000	8,000
15	Naptár 1863-ra borítékkal	8 ¹ / ₂	12,000	102,000
16	Vadorzók ifj. irat, utánnyomás	3 ¹ / ₄	500	1,875
17	Szenténekfüzér Tarkányitól	4	1,000	4,000
18	Roder német kis biblia	4	20,000	80,000
19	Szentek élete II. köt. borítékkal	10 ¹ / ₂	10,100	106,050
20	Szabóky egyházi énekek	3 ¹ / ₄	4,000	15,000
21	Tarkányi Szent-írás borítékkal	46 ¹ / ₂	10,510	488,715
22	Roder magyar kis biblia (20. kiad.)	4	20,000	80,000
23	Leiki manna X. kiad. utánnyomás	10 ¹ / ₂	3,000	31,500
24	Sz.-László-ének	7 ¹ / ₂	1,200	300
25	Súpka ker. kath. egyh. szépsége	5 ¹ / ₄	3,000	17,250
26	Zimmermann Magyar nyelvtan	4	2,000	8,000
27	Fábián Egyháztörténet	1	1,000	1,000
28	Sz.-Istv. és sz.-László-Társ. Ért. 10. sz.	7 ¹ / ₂	7,500	3,750
29	Orosz Ádám Egyh. beszéd IV. köt. utánnyom.	1	50	50
30	Egri nagykáté	1 ¹ / ₂	4,000	2,000
31	Matricula baptisatorum	1	2 rizma	2 rizma
32	Aldozati énekek	1 ¹ / ₄	2,000	3,500
33	Matricula Copulatorum	1	1 rizma	1 rizma
34	„ defunctorum	1	1 rizma	1 „
35	Mária-ének	3 ¹ / ₄	1,000	3,750
36	Egri kiskáté	5	20,000	100,000
37	Iskolai értesítvény	1	1 rizma	1 rizma
38	Gyónőczédula	1	5 „	5 „
39	Extr. baptisatorum	1	1 „	1 „
40	Fájdalmas sz. Máriamádság	1 ¹ / ₄	1 „	1 „
41	Flemi káté egri	2	10,000	20,000
42	Bérmaczedula	1	1 rizma	1 rizma
43	„	1	3 „	3 „

*) 46¹/₂, a folyó évi october végeig kinyomott ivék száma, a közgyűlésnek bemutatott egész I ső füzet 50 ivet tesz.

Folyószám.	Nyomatványok czíme	iv		összes ivszám.
		száma	Példány	
44	Templomszámadás	1	1	20,000
45	Főpásztor fogadására ének	1	1	1 rizma
46	Enek nép. sz. János tiszteletére	1	1	1
47	Matricula Copulatorum	1	2	2
48	defunctorum	1	2	2
49	baptisatorum	1	2	2
50	Elemi káté, egri, utányomás	2	1,850	3,700
51	Matricula baptisatorum	1	1 rizma	1 rizma
52	defunctorum	1	1	1
53	Extr. baptisatorum	1	1	1
54	Könyvrendi főkönyv	1/2	125	62 1/2
55	Kis officium	2	1,000	2,000
	Osszeg	258 1/2	209,535 26 rizm.	1,503,752 1/2 26 rizma

Tehát a pesti nyomatványok betudásával a társulati ez évi összes kiadványok tesznek 343 1/2 ivet; 264,785 példányt, s 26 rizmát, mely utóbbiak összes ivszáma: 2,339,840 iv s 26 rizma.

Ha ehhez még az egri nyomdában magánosok számára készült nyomatványokat adjuk, melyek 323 ivet 163,945 példányt, 65 1/2 rizmát 343 kőzvet, összes ivszám szerint pedig 180,449 ivet 65 1/2 rizmát s 343 kőzvet tesznek: a társulat által kiállított valamennyi nyomatványok összege tesz: 666 1/2 ivet; 428,730 példányt, 91 1/2 rizmát s 343 kőzvet; összes ivszám szerint pedig: 2,519,289 ivet, 91 1/2 rizmát s 343 kőzvet.

Ezen kívül nyomtatott a „Katholikus Néplap“ 1600 és a „Katholischer Christ“ 600 példányban, összesen 2,200 példányban.

A társulat nyomatványai közül a tagok ez évi könyvilletmény gyanánt kapják:

- a) a „Szent-István-Társulat Naptárát“ 1863-ik évre 10 iv, bolti ára — frt 30 kr.
- b) az „Egyetemes magyar Encyclopaedia 4-dik kötetét 69 1/2 iv, „ 4 frt — kr.
- c) a „Szentek élete“ utólagosan szétküldendő 2-ik kötetét 40 iv, „ 2 frt — kr.
- d) a „Szent-írás“ első részét, melynek előfizetési ára 1 frt 50 kr. 50 iv, „ pedig 2 frt — kr.

Osszesen tehát 169 ivet, 8 frt 30 kr. bolti árral. Mihez még a Szent-István- s Szent-László-társulati Értesítő 1 1/2 ivet tevő 8-, 9- és 10-ik száma járulván, az összes ivszám 171 1/4-ed lesz.

E tetemes könyvilletményben a társulat csak a múlt évi egri érsek abbéli jelentékeny segélyének hozzájárultával részese lehetett az évben tagjait, hogy ő ex eja mint főnebb érintve volt, azon kívül, hogy a „Szent-írás“ kiadásához 6000 frtnyi általányt felajánlott, a folyó évben a papírszükséglet fedezésére még 1000 osztr. ért. forintot adományozni kegyeskedett. Az egri nyomda kimutatásaiban előforduló adatok nyomán a „Szent-írásnak“ 10,310 finom nyomó- és 200 velin papír, összesen tehát 10,510 példányban megjelent 50 ivnyi első részére fordított papír ára 4,305 frtot, a nyomtatási költség pedig 1,500 frtot tevén ha e mellett még a füzési s elszállítási költséget betudjuk, annak kiállítása a 6,000 frtot jóval túlhaladja; minthogy pedig az egész munka az eddigi tapasztalat nyomán, nem mint kezdetben hozzávetőleg felszámítva volt, három, hanem négy 50 ivnyi füzetre fog terjedni, vagyis nem 150 hanem körülbelül 200 ivet teendő, annak összes kiállítási költsége 24,000 frton túl fog menni. A kiállítási költség ily nagyarányú összege irányában, noha az illető hirdetés szerint társulatunk ingyen szándékozott tagjait a „Szent-írás“ birtokába juttatni, ezt igénytelen nézetem szerint ezentul csak annyiban fogja tehetni, a mennyiben ezt a fentisztelet egri érsek 5 exeljának e célrai kegyes adományánál fogva teljesíteni képes lesz, vagyis az évenkénti 50 ivnyi füzetnek mintegy 17 ivet tevő csak egy harmadára nézve, oly módon: hogy az ezentul 33 iv a tagok évi könyvilletményébe betudatnék. Ennek további, önkényű folyó következménye az volna, hogy, miután az ez évi könyvilletmény a „Szent-írás“

kivül is 121 1/2 ivet tesz, az ezen ivszámba eső nagyobb irodalmi vállalatunk egyikének folytatása a „Szent-írás“ teljes elkészültéig felfüggesztendő, és ez alatt a könyvilletmény, a mennyiben ennek szokott ivszáma a szent-írás évi füzet kétharmadát tevő 33 iv hozzávételével sem volna teljes, a tagok tuhyomó többségének különös előszeretetével találkozó nép- és ifjúsági iratok által egészítettének ki. Mivel tehát az „Encyclopaediának“ és „Szentek életének“ a „Szent-írás“ melletti folytonos kiadása társulatunk pénzerejét a kellőnél tul igénybe venné, a nttü Gyülekezet böles belátása fogja elhatározni, valljon nem volna-e akár az „Encyclopaedia“, akár a „Szentek életének“ kiadása a „Szent-írás“ teljes elkészültéig elhalasztandó, vagy legalább akként rendezendő: hogy a jövő évben ugyan az „Encyclopaediából“ csak az A és A betűkhez tartozó pótcikkek adatnának ki, azután pedig felváltva az egyik évben egy kötet „Encyclopaedia“, a másikban pedig egy kötet „Szentek élete“ adatnék a „Szent-írás“ melletti?

Irodalmi működésén kívül társulatunk a jótékonyág terén is tevékeny volt. Különösen a két magyar hazán kívüli magyarajku ifjúság kiképezését tehetségéhez képest előmozdítani ez évben is iparkodott. Miután az általa növelt bukovinai ifjak közül a kántortanítói pályára készülő Molnár János a rokon Szent-László-Társulat készségesen elvállalta, a latin iskolákat látogató, szintén bukovinai László István mellé a reáltanodába járó oláhországi Nagy Istvánt is pártolása alá vette, és mindketőnek teljes ellátásáról, ruha- könyv-, s egyéb szükségleteiről bőkezűleg gondoskodik; utánzásra méltó példát nyújt ő ez által honunk egyéb társulatainak s vagyonosb osztályainak, melyek, ha a hazánkon kívül, különösen Bukovinában s a dunai fejedelemségekben elszórt magyar atyánkfiai közt működendő benszülött papok s tanítók képeztetésében hasonló buzgalmat fejtenének ki, csakhamar elnémulnának az azok hiánya miatt oly gyakran fölmerülő panaszok. Ezen kívül társulatunk idegen földön lakó véreink iskoláztatását ott kün is előmozdítandó, a buku-resti, nagyobb részben magyar ajku kath. tanuló ifjúság számára 615 db. különféle magyar és német iskolakönyvet küldött. Az ez évben ajándékol adott könyvek száma 1157 kötetet tesz, mely összegből nagyobb részletek jutottak: a pesti papnövevényeknek, a magyar nemzeti színház könyvtárának, a pesti nőegyletnek, a pesti kir. főgymnasium könyvtárának, a jogászszegező egyletnek, a magyarhoni papnövevényeknek, a pesti férfitanító képezdének, a győri karmelita atyáknak, a bugyii tanítóknak iskolája számára stb.

Társulatunk bevételei s kiadásai, valamint annak eslekvő s szenvedő állapota általában véve az illető tisztársaim kimutatásaiban foglaltatvák; itt csak azok eredménye gyanánt felemlítendőnek tartom: hogy, miután actív követeléseink 44,178 frt 88 krt., passív tartozásaink pedig 7,668 frt 16 krt tesznek, következőleg, hogy ezek fedezésén tul és a pénztárban találtató készpénzen felül még 36,510 frt 72 kr. legnagyobb részben biztos, actív követelése van társulatunknak, a tagok könyvilletményei kiállítására pedig, — főleg, ha abba a „szent-írás“ füzet kétharmadát tevő 33 iv is beszámítatik, — továbbá a kezelési költségekre s tisztii fizetésekre, a káték átvételénél fogva a bécsi központi könyvüzlet igazgatóságának kiszolgáltatandó második részletfizetésre és a könyvtár árából évi törlesztésre együttvéve nem több, mint 32,000 frt kívántatik: világos, hogy a társulat jövő évi kiadásai az actív követelések által fedezve vannak.

A társulati pénzállapot kiegészítéséről még az egri nyomdát illetőleg megjegyzendőnek tartom, hogy az ottani társulati igazgató által az 1862-iki october végeig bemutatott „Üzleti eredmény“ szerint az arra kiadott pénzüsszeg 26,814 frt 34 1/2 kr tévén, miután ebből a fenlevő papirkészlet, a nyomda actív követelése, a nyomda által teljesített fizetések stb. által fedezett 12,363 frt 29 1/2 krnyi összeg levonandó, 14,451 frt 5 kr

marad fen, mint a nyomdára tett valódi kiadás, melyet a nyomda által a társulat részére szolgáltatott nyomatványok 18,688 frt 7 krnyi értékével összetartva, 3637 frt 2 krnyi tiszta üzleti eredmény mutatkozik.

Tagjaink számát illetőleg, mely a mult évi igazgatói jelentésben 265 alapító s 122 tiszteleti betudása mellett 8564-el vétetett fel, csak akkor fogunk biztos kimutatással szolgálhatni, ha a könyvilletmények szétküldése után a tiszteleti tagok jelentései beérkezendtek. Kilépéseknek csak csekély számu esetei jöttek az ügynökség tudomására, és ezek is leginkább állomásaikból áthelyezett közhivatalnokokra nézve fordultak elő; tagok halálózása pedig a mult évi december 30-án tartott közgyűlés óta 74 eseti értésünkre; a kimultak lelkeinek örök nyugalomát buzgón kívánva őket a társulati tagok hő imáiba ajánljuk. Kedves kötelmünk levén elhunyt jelesbjeink iránt a hálás megemlékezés kegyeletteljes adóját, ha ez annak idején nem történt, későbbben inkább, mint sohasem, leróni, a mult években kimultak sorából két férfitartak föl- emlitendőnek, kik társulatunk iránti buzgalomuk s érdekei hő felkarolása által ennek háláját a legbővebb mértékben kiérdemlették; s kiknek egyike, a mint egyetemi tanár s jámbor életű buzgó katolikus egyaránt kitűnő, 1860-ik évben elhunyt dr. Cs a u s z Márton kir. tanácsos társulatunkról végrendeleti- leg is megemlékezett, másika az 1861-ben kimult fáradhatlan történetbuvár s magyar akad. tag dr. E ö t v ö s Ágoston, károlyfehérvári orvos, azonkívül hogy társulatunk a alapító tagjai közé tartozott, annak ügyeit minden töle telhető módon s alkalommal, szóval s tettel lelkesen előmozdította. Kérjük Istent, hogy ők a boldog öröklétben nyerjék el az ő választottinak fentartott hervadhatlan koszorút, és élvezzék az általok itt különben is gyakorlott de különösen társulatunk iránt tanúsított számos jötteiknek bőséges jutalmát.

Egyébiránt tagjaink létszámának a fenérintett 74 halálózás s értésünkre esett néhány kilépésben mutatkozó apadását jóval fölülmulja azoknak szaporodása; t. i. társulatunkhoz a f. évi január 1-től november végeig új tagokul csatlakoztak 5 alapító és 266 rendes tag, s 2 előfizető.

A társulatunk iránti részvét főleg az annak házára s ezéljaira tett adakozásokban nyilvánulván, e tekintetben fölemlitendőnek tartom: hogy a házra eddig részint egyszer mindenkorra lefizetendő, részint több évre terjedő ajánlatok gyanánt 16,598 frt 7 kr iratott alá, mely összegből kötvényekben 450 frt készpénzben pedig 6176 frt 12 kr szolgáltatott be, ezenkívül pedig még 16 db. csász. arany, egy db. 20 frankos arany, 1 koronás tallér és 6 ezüst huszas folyt be. Kétségkívül feledékenységnek tulajdonítandó, hogy némely aláírók felajánlott évi fizetéseiket, vagy azoknak egyes részleteit eddig nem szolgáltatották be; miért is reájok nézve az egyszerű emlékeztetés elegendő levén, igénytelen nézetem szerint erre vonatkozólag egy nevetek egyáltalán föl nem emlitő, egyszerű figyelmeztetés volna a lapokban közléteendő, vagy pedig, a mennyiben ez netalán többek figyelmét elkerülhetné, az illetőkhöz egyenkint külön körirat intézendő. Társulatunk háláját kiérdemelte özv. Gyürky Pálné szül. gr. Vaj Erzsébet ő exelja is, ki általánosan ismert jótékonyágát tanúsítandó, 100 o. é. frtot*) felajánlani kegyeskedett; a Nt. Gy. nézetét vélem kifejezni, midőn a társulat hálás elismerését jegyzőkönyvileg is örökítendőnek tartom. Ez irányban még felemlitendő a „Békeházi Innocent“ név alatt közzétett iratai által egykor közfigyelmet ébresztett, legközelebb elhunyt, Beke Kristóf veszprémmegyei áldozár, ki a veszprémi püspök- megyének élte egész folyama alatt gyűjtött adatok nyomán általa írt történelmének kéziratát a társulatnak ingyen felajánlotta, és annak első kötetét még éltében át is küldötte. Végül emlitendő még Morvay János tiszteleti kanonok s mezőkövesdi plebános, ki végrendeletileg 10 frtot hagyott társulatunknak. Hazánk lelkes papsága, melynek a közjóért buzgó tagjai oly számos mind egyházi mind világi intézetekről szoktak végrendeletileg gondoskodni, kétségkívül társulatunkat is fogják ebbeli ügyelműkre méltatni, ilyenmü, bár egyenkint véve csekély hagyományok, ha nagy számmal tételnek le társulatunk termékeny kezeibe, sokaságuknál fogva nagyszerű eredményeket képesek előidézni.

Befejezvéen ezzel társulatunk mult évi működésének váz-

*) Ezen 100 frtot ő excellentiája püspök s alelnök ő méltóságának azon kijelentésénél kívánata rendelkezésére bocsátani, hogy azt ő legjobb belátása szerint valamely közczélra fordítsa. Alelnök ur azt a Szent-István-Társulatnak óhaját juttatni.

latát, annak multjára is bátorodom a nagy tiszteletű Gyülekezet figyelmét kikérni, mely tanuságul szolgál, hogy társulatunk nemesak mindig igyekezett feladatának teljesen megfelelni, hanem a tökélyesedés pályáján is törekedett előre haladni. Ezt az általa kiadott munkák hossza sorozata kézzelfoghatólag bizonyítja. Elhallgatva itt a tömérdek nép-, ifjúsági és épületes tartalmu iratokat, melyeknek kiszámíthatlan egyetemleges hordereje, ezenkívül mellözve a főnebb részletesen előadott jelenlegi nagyobb irodalmi vállalatunk ismétli elősorolását, csak azt tartom fölemlitendőnek, hogy a multból is mutathatunk elő mind az egyházi mind a világi tudományosság teréről oly munkákat, melyeknek maradandó irodalmi becsök van, és melyek akkor is haszonvehető készletét fogják képezni a könyvtáraknak, midőn ephemer irodalmi termékeknek legnagyobb része már rég a feledékenység porai alá lesz temetve. Ilyenek, hogy többet ne emlitsek: Kovács, Theologia Moralis 3 kötet; „Pollák, Historia revelationis“ 2 kötet; „Fuxhoffer, Monasteriologia“ 2 kötet; „Sz. Erzsébet-Album“; „Jerney Magyar nyelvkincesek“; „Toldy Ferencz, Immaculata“; „Hartvik, Sz. István élete“; „Mutzl Sebestyén, a föld s emberi nem őstörténete“; „Danielik János, Columbus vagy Amerika fölfeledése“ két kiadásban; „Danielik János, a történet szelleme“; (mely munkát a tudós szerző saját költségén nyomtatván, a társulati tagoknak ajándékol adta) „Ferenecz Jakab és Danielik József, Magyar irók“ 2 kötet; „Tárkányi B. J. költeményei“; „Margitsziget története“ stb. Társulatunk ezen kiadványaiából, ha a „Szent-Erzsébet-Albumot“ s „Danielik Columbusát“ kivesszük, mely utóbbinak két kiadása egészen elfogyott, még mindig kaphatók teljes példányok. Társulatunk a katolikus szellemek és műveltségnek épületes s hasznos könyvek terjesztése általi eszközlésén kívül a kereszténység, közműveltség és polgárosodás világszertei terjesztésére is fordította figyelmét, mivel azonban ez hatáskörön kívül esik, legalább megszülte azon eszmét, mely a „Szent-László Társulatban“ testté vált; azon Szent-László-Társulatban, mely már létezése első éve alatt minden ellenséges törekvések s fenekedések daczára képezzé lett a keresztény egélyiség s műveltség előmozdítójává válni nemesak a hazánk határain kívül lakó magyar véreink közt, hanem idegen világrészekben, sőt ezek oly vidékein is, melyeknek alig van egy talpalatnyi tere, melyet isteni Üdvözítőnk e földön tartózkodásának áldott nyomai meg nem szenteltek, vagy legalább a szent hajdan ősapáinak magasztos életseményei a kegyelet szent sugárkörébe nem vontak volna.

Társulatunk illetén multja s eredménydus jelene a legszébb jövőnek biztos záloga levén, és így az minden külajánlás nélkül az általa kivívott siker által önkényt ajánlhatván, minden szép s jóra lelkesülő nemzetünk józan fölfogásától méltán remélhető, hogy ez gyümölesei után itélvén még társulatunkat (ex fructibus eorum cognoscetis eos,) azt mindinkább növekedő részvétével kísérni, és eddig is már ritka terjedelmű hatását mindinkább magasb, általunk talán nem is gyanított fokra emelni fogja.

Befejezésül, kiemelendőnek tartom a választmánynak a társulat ügyei előmozdításában készséges közreműködését. A választmány tagjainak nagyobb része tevékeny részt vevén a havi gyűlésekben, sőt többen közülök a kiküldött külön bizottmányokbani szives közreműködésök által a nehezebb ügyek elintézését is előmozdítván, ez által magukat mind az elnökség s tiszti személyzet, mind az egész társulat hálás elismerésére teljes mérvben érdemesítették.

Iskolába a gyermekkel!

„Oktasd fiadat, fíradj mellette, hogy becselensége miatt ne kellésék szomorózkodni.“
Bölcs Sirák 30, 13.

Az iskola hasonlít ama kerthez, melyben fiatal fák tenyésztetnek. A fák, melyek a kertben tenyésztetnek, az iskolaképes gyermekek, kiknek jó, becsületes, haszonvehető embereké kell fölneveltetniök. E kertnek kertésze a tanító. Hogy a fa egykor jó, nemes gyümölesöt teremjen, szükséges a gondos ápo-

lás a kertész részéről. A gyümölcsfák, melyek nevelés és ápolás nélkül föl nőnek, hoznak ugyan gyümölcsöt, de az rosz, iztelen. Ezekhez hasonlítanak ama gyermekek, kik az iskolába vagy épen nem, vagy csak ritkán járnak, és kiknek azért érzelmök és szívök az iskolában nem nyer nemes kiképzést, és így belőlök egykor neveletlen és erkölestelen emberek lesznek, kik a világra nézve kevés vagy semmi haszonnal, sőt ellenkezöleg káros befolyással élnek. Hogy pedig valamely fa egykor kedves, gyönyörködtető gyümölcsöt hozzon, kell hogy arra a kertésznek gondja legyen; szükséges, hogy minden ártalmas befolyástól megóvja, a kártevő állatokat, férgeket eltávolítsa, melyek a fa gyökerein rágódnak és virágait megrontják, megsemmisítik, a köröskörül föl nőző gazt kiirtsa, nehogy a fa fiatal korában elsatnyuljon, a vad hájtásokat lemesse, rendes időben megöntözze és kemény földet megporhanyítsa. Ugyanezt kell a tanítónak is tenni, hogy a gyermekeket jó, jámbor, becsületes keresztény emberekké nevelje; szükséges, hogy minden erejét és figyelmét erre fordítsa; az ártatlanság, erényesség és jámborság jó esirait a gyermekszívben fölkeltsse, ápolja, nevelje, hogy mindinkább erősödjének; kell, hogy a gyermeket megóvja a véték gazától, a esabítás férgétől; kell, hogy a gyermeknél a véték hajlamot és szenvedélyt, a szívnek e vad kinövéseit — a hazugságot, daczot, haragot, engedetlenséget elfojtsa, és helyette a szívbe valóságos erényt ültessen, és hasznos, szükséges ismeretekkel, melyek egykor gazdag gyümölcsöt teremjenek, a szívet, lelket neveltsse. A kertész a fácska mellé erős karót is tesz, mely azt egyenesen tartja és a vihar esetére megvédi. A gyermekek is ily támaszra szorúlnak: a szülék és tanítók e fácskák. Áldott azon iskola, áldott ama ház, hol tanítók és szülék a gyermekekre nézve ily erős támaszok, melyekbe a gyermeki ingó kebel bátran fogódzhatik, vezetést nyer, honnan azután áldás és siker remélhető.

Innen következtethetjük, mily szükséges az iskola, hol a gyermekek jó, jámbor, haszonvehető emberekké neveltetnek, és minden ideiglen és örök boldogságra az alap megvetetik.

Hányan leltek az alacson sorsnak közöl is boldogságot épen az által, mit ifjú korukban az iskolában tanultak? Az egyiptomi József helytartója lön Egyiptomnak, a király után első, Dávid, a pásztortíu, Izraelnek királya; az istenfélő Judith szülővárosának Bethuliának megmentője; az okos Eszther Perziának királynéja és Izrael népének védője lön. Honnan — ezeknek kitiintetése? Igaz, fölmagasztaltatásuk az isteni Gondviselésnek csodája, de az ő okosságuk és erényességök által, melyet mint gyermekek az iskolában, legalább a szülői iskolában tanultak, az Istennél nagy áldást, sok kegyelmet kérdelemeltek. Elég példát lehetne fölhozni az ő és új világából, mennyire boldogít az iskolában nyert oktatás, nemesíti a szívet, ékesíti a lelket, tiszteletet, jó véleményt szerez, isteni áldással jár.

De nem csak e földre, hanem az örökkévalóságra nézve is boldogít az iskolában nyert oktatás. Az iskola valóságos nevelőintézet. Nevelni pedig annyit tesz, mint a gyenge gyermekben alvó lelki tehetéseket fölébreszteni, táplálni, vezetni és erősíteni a fiatal embert akkép idomítani, hogy rendeltetését itt is ott is önállóság elérhesse; nem különben, hogy mint polgára a világnak, betölthesse ama hivatáskört, melyre Istentől rendeltetett, és mint a menny örököse azt az isteni aratás napján elnyerhesse. Hogy pedig a nevelés szent földadatát a gyenge fiatalságnál elérje, szükséges, hogy az igaz, keresztényi legyen. Jézus Krisztus szent tanításának lelke lengje át, mert ebben gyökeredzik minden igaz nevelés és oktatási kiképzés. A kereszténység ama szent föld, melyen az igaz nevelésnek legszebb gyümölesei tenyésznek. Főföldadata tehát az iskolának a gyermekeket Istenhez, minden viláosság és élet kuforrásához vezetni; erre fölcsólit bennünket maga az ur Jézus Krisztus, midőn mondja: „Az az örök élet, hogy téged, és a kit küldöttél, Jézus Krisztust megismerjek.” Azután ismét mondja: „Hagyjátok a kisedeket hozzám jöni.”

Istennek és szent Fianak ismeretére vezetessenek tehát a gyermekek a nevelés s az iskolai oktatás által. Csak ugy leendnek ők egykor hasznos tagjai az egyháznak és hazának. Csak ily nevelésből fakad áldás és üdv mind e világra, mind az örökkévalóságra. A gyermeknek tehát már az iskolában kell Istent

ismernie, szeretnie és parancsait megtartani tanulóia. Meg kell tanulnia már az iskolában a bünt utálni, kerülni és a jót gyakorolni; a gyermek már az iskolában szokják az igaz, józan keresztény élethez, mert, a mit fiatal korunkban megszoktunk, azt öregségünkben is megteszszük. Azért szokják a gyermek már az iskolában keresztény fegyelemre és erényre, gyakoroltassék az inádságban, vezettség az isteni szolgálatra és készitesség az elő a szentségek méltó föl vételére; mert mindez szükséges az örök életre.

Azért, keresztény szülék! ha akartok gyermekeiteknek használni földi élet pályájokra és az örökkévalóságra nézve, küldjétek őket szorgalmasan iskolába; kedveltsétek meg velök azt, gyözzétek meg őket annak hasznáról. Minél inkább érdekli a szüléket az iskola és minél gondosabban támogatják a tanító fáradaimait, annál bizonyosan fog az iskola vetése jó földbe esni és százsoros gyümölcsöt teremni.

Ellenben mily okatlanul eselekszik sok szüle, mindennemű menteséget keresve, csak hogy a gyermeket az iskolától távol tarthassa, a tanító befolyását a gyermeke aláshassa, és az iskolát ugy mint a tanítót a gyermek előtt gyűlöletessé tehessék! De az ő vetésök gyümöles meg fogja magát egykor boszulni mind rajtok mind gyermekeiken. Leggyakrabban gonosztevéket fognak fölnevelni.

O keresztény szülék! gondoljátok meg ezt jól, és mélyen vessétek a mondottakat szíveitekbe. Maradjon mindenkorra legszentebb teendőtök: azokat, kiket Isten gondokra bizott, kikről egykor felelnetek kell, pedig ott Isten bírői széke előtt, nem kényszerülve, hanem készséges örömmel az oktatás szentélyébe, az iskolába küldeni. Nincs más mentődeszka, ha jobb jövőt ohajtunk: mit az ég és föld hatalmas Ura mielőbb adjon meg!

O s v a l d Péter.

Katholikus hitélet.

Pest, nov. 29. A kath. hivek finu ragaszkodással viseltetnek főpásztoraikhoz, nem csak azon okon, mert ezek mint apostoltódok fáradni nem tudó buzgósággal hirdetik az egyedül üdvözítő isteni igét, hanem azért is, mert mint valódi népatyák teljes készséggel megosztják a hivekkel jövedelmeiket. Mi, hiven föl vállalt kötelességünkhez, mindannyiszor mélyen érzett hálával és tisztelettel sietünk a bíbornok-hg-primás ő eminentiájának, a nmlgu érsekeknek, nemkülönbén a nmlgu és mlgos püspököknek kifogyhatlan bőkezűségéről tanuskodó kegyes alapítványait és adakozásait közölni, miszerint t. olvasóinkban a főpásztorok iránti hódolatot és háláérzelmet föl fokozzuk. Ezen szempontból átveszszük a „Tan. L.”-ből a következő sorokat is, melyekben Erdély jelenlegi nmlgu főpásztorának tanügyi s vallási nagylelkű áldozatai 1861-ig hitelen föl soroltatnak. A ezikk ily hangzik: 1. Az erdélyi püspökség 211 plebániájának nagyobb része oly esekély javadalmazással bír, hogy egy-egy lelkész évi ellátására a mult században hasonlíthatatlanul szerencsésebb pénzvizonyok között évi 300 pfrtn megállapított kongrua sem telik ki. Sokat tettek e mostoha körülmény enyhítésére Erdély nagynevű püspökei, jelesen az 1852-ben elhunyt püspök Kovács Miklós e célra mintegy 60,000 pfrtot áldozott végrendeletileg; azonban a nagylelkű adakozás a nagy szükségét érezhetetlenné tenni képes nem volt. Erdély mostani nagyméltóságú püspöke H a y n a l d Lajos a püspöki kormányt átvevén, főpásztori gondoskodása kitünő tárgyává az Ur szüléjében a nap terhét hordozó papjainak jobb javadalmazását tevén, azon kívül, hogy némelyek számára az erdélyi r. kath. vallási alaplól a kongrua kiegészítését kieszközölte, s a mellett, hogy, mióta e püspöki megyét szerencsés és ritka személyes föl áldozással összekapcsol munkásságával kormányozza, a szegényebb lelkészek nyomoruságának enyhítésére évenként több mint 800 pfrtot szokott kiosztani, oda is törekedett, hogy saját jövedelmeiből a lelkészek illőbb ellátására állandó alapítványokat is tegyen, áldott szándékában lévén, időnkint, a mint t. i. a püspökség nem gazdag jövedelmei engedik, egy-két plebániát ugy fölsegíteni, hogy az által jövőre legalább az érezhetőbb nyomor ellen biztosítva legyen. Ily irányu alapítványai eddig a következők: 1) A nagysinkai plebánia dotációjára 2000 pfrt. 2) A

szerdahelyi plebánia dotatiójára 2000 pfrt. 3) A kiskapusi plebánia dotatiójára 2000 pfrt. 4) A sárpataki plebánia dotatiójára 2000 pfrt. 5) Az almakeréki plebánia dotatiójára 2000 pfrt. 6) A kááli plebánia dotatiójára 2000 pfrt. 7) A moesi plebánia dotatiójára 2000 pfrt. 8) Az ákosfalvi plebánia dotatiójára 2000 pfrt. Ily irányú törekvése volt az, hogy Holzmengenben, hol néhány család a kath. hitre áttért, saját erején új plebániát alapított: a templomon, plebániái lakon és iskolaházon kívül, melyeknek fölépítéséhez 12,000 pfrttal járult, a lelkész dotatiójára 9000 pfrtot, a templom dotatiójára 1000 pfrtot, a kántor és tanító javadalmazására 6000 pforintot saját püspöki jövedelméből áldozván.

II. A püspöki megye jobb jövője elkészítéséhez tartozik: a papságra készülő növendékek kellő nevelése, és az elagott papok illő ellátásának biztosítása. E szükség érzetétől áthatva nagyméltósága püspök Haynald Lajos: 1) a püspöki megye számára ugy nevezett gyermeknövendék — seminarium puerorum — alapított; a szerencsés eszmét 1853-ban tudatta megyéje papságával, mely a főpásztor lelkes szándékát nem csak hálával fogadta, hanem szegénységéhez mért ritka áldozattal is előmozdítani sietett. Maga a főpásztor e célra eddig 18,000 pfrtot áldozott. A növelde jelenleg 8 újat tart. A papságra jelöltek kitünőbb kiképzetésére irányzott főpásztori gondosságának emléke az is, hogy a bécsi Pázmány-intézetben, hol az erdélyiek számára két alapítványi hely volt főtartva, jelenleg megyéjéből nem két, hanem négy papnövendéket neveltet. 2) Az elagott papok ellátására létezett ugyan Erdélyben nyugdíj-alap, ez azonban az évenként fölmertülő szükséglet pótolni képes nem volt; a gondos főpásztor azért 4500 pfrtyi tőkepénz lefizetése által, melyet évenkénti külön adakozásokkal is nevelni kegyeskedett, egy nyugdíjazási segédpénz alpnak alapkövét tette le; mely a megyebeli papságnak évi adakozásaival szép gyarapodásnak indult, úgy, hogy a hivatalukban becsülettel megőszült lelkészek most már nem mint azelőtt 120 hanem évi 300 pfrtyi nyugdíjban is részesíthetnek.

III. Templomaink egy része az idők viszontagságai és az 1848—9-ki hadjáratok következtében nagy romlást szenvedtek. Erdély buzgó püspöke az Ur háza épségét és díszét szíven hordozván, e téren is halhatatlan emléket állított föl magának. Minden gondját és adakozását e téren fölemlíteni nem lehet; elég fényes bizonyítvány erre a holzmengeni templom- és paplaknak általa tett föllállítására. Lehetetlen mégis a vallásos és hazafias érzés legbensőbb megindulása nélkül e téreni következő áldozatairól hálásan meg nem emlékezni. a) A károlyi fehérvári székesegyház, az egyházi építészetnek e páratlan remekműve, melyhez annyi vallásos és nemzeti szent emlék tapad, melyben a dicső Hunyady-ház családtagjainak siremlékei állanak, az idők megnehezült járása alatt gyakran elpusztítottván, és stíljének meg nem felelő meszelések és festések által elégtelenítvén, hogy a nagyszerű hazai emlék ősrégi építészeti szépségével gyönyörködtesse ismét a honfiszvet, a nagyméltósága püspök a templom helyreállítását 1858-dik évben munkába vettette, és arra eddig már 12,000 pforintot költött. b) A kolozsvári templom tornyának építéséhez 1000 pfrtot, c) a szamosújvári elégett kath. templom helyreállításához 600 pfrtot, d) a zabolai új templom építéséhez 500 pfrtot, e) a esik-somlyói barátok temploma számára készített nagyobbyszerű új orgonára 1200 pfrtot, f) a károlyi fehérvári székesegyház tornyában föllállított új harang öntéséhez 1000 pfrtot, g) a barasztosi templom tőkepénzének gyarapítására 400 pfrtot adományozni kegyeskedett.

IV. Erdélyben a kath. oktatás és nevelés ügye a kath. egyházat hazai törvényeink szerint is megillető autonómikus állásánál fogva, a püspök kezében központosul. Mostani püspöke Haynald Lajos ő excaja oly időben vette át a megye kormányát, midőn a kath. egyháznak az oktatás és nevelés ügyére is kiterjedő és kiterjedni kellett jogát a mindent maguk körében összpontosítani szerető politikai tisztviselőknak hazai törvényeinket vagy nem tudó vagy könnyedén mellőzni szerető ellentörekvései ellen megvédeni és biztosítani nem csekély föladat volt. Hazai törvényeink és az egyház joga azon időben alig találhattak lelkesebb védőre. Mennyi fáradozással volt e törekvés egybekapcsolva? mily elszánt kitaratást igényelt az? megítélheti az, ki a múlt években az egyház, iskola és nevelés ügyében hozott kor-

mányrendeletek szellemét, horderejét ismeri. Multa tulit, fecit, sudavit et alsit, míg sikerült elismertetni azt: hogy azon jogkörnek, melyet a kath. egyház önkormányzati jogánál fogva 1848-ig az erdélyi kir. főkormányzatszéknél főállott, a püspök és katolikus férfiakból alakult, de az új rendszerben a guberniummal együtt 1849-ben eltörölt katolika commissio kath. egyházi, tanulmányi és alapítványi ügyekben gyakorolt, az erdélyi püspök kezében kell összpontosulnia. Innen van, hogy Erdélyben a mult időszak alatt is a kormány kezelése alatti katolikus pénzalapból csak akkor és oly utalványozások tétethettek, melyeket a püspök kijelölt. A kath. alapítványok a püspök által osztottak ki. Iskolái ügyekben a es. kir. iskolatanácsos máshelyt oly széles köre megszűkítettett, a közéletanodák és népiskolák, valamint a nevelőintézetek is a püspök közvetlen rendelkezése alatt állván. A népiskolák ügyében Magyarországra nézve 1857-ben october 27-én kiadott cultusministerialis rendelet, az erdélyi püspöknek az egyház önkormányzatára és hazai törvényeinkre fektetett, terjedelmes ellenszólalása miatt határozatul ki nem hirdethetett, hanem a tanítók kinevezési joga, a mint 1848-ig törvényesen állott, egészen a püspök kezében maradt. Mondhatni, hogy az oktatás és nevelési ügy Haynald Lajos erdélyi püspök ur ő nagyméltóságának buzgó intézkedései és áldozatai folytán szembetűnően szerencsés lendületet nyert. A károlyi fehérvári közéletanoda ismét életbeléptetését és 8 osztályra lett kiegészítését ő nagyméltóságának köszönheti. Épületének helyreállítására 1853-dik évben 500 pfrtot áldozott és a közéletanoda számára 600 pfrton szép bogárgyűjteményt vásárolt. Legfényesebb emléke az iskolaügy emelése körül oly korból, melyben a németesítési törekvések oly nagyon napirenden valának, a esik-somlyói teljes közéletanoda, tanítóképezde és négyosztályos elemi iskola. A két intézet a katolieismus és magyar nemzetiség érdekében 1857-dik évben nyerte meg első alapítását azon gyönyörű főpásztori szózatban, melyet a székely néphez pünkösdi hava 4-én intézett, a tudományos téreni mozgást, mint a nemzet önföntartása és előhaladásának egyik legjelentősebb tényezőjét tüntetvén föl és adakozásra szólítván föl azt azon nyilvánítással, hogy ő nagyméltósága minden begyűlt 10,000 pfrtra maga részéről egy ezer pfrtot fog ráfizetni. Többet tett mint ígért. 134,000 pfrtyi tőke kivántatott volna a három iskola alapításához. Alig iratott alá 80,000 frt és ő nagyméltósága mégis, esakhogy a jó székely nép azon iskolák hasznát mielőbb élvezhesse, alapítójához már 1858-dik évben 12,000 pforinttal járult. Tartozom az igazságnak, bevallani azt, hogy az akkori es. kir. helytartótanács a főpásztor ezen törekvését az adakozások gyűjtését engedélyező rendelete által pártolta, jellehet nem volt hiány azokban, kik ő nagyméltóságának lépését, mert a magyar nemzetiség érdekének emelését nem szerették, ellensúlyozni igyekeztek. A közéletanodák emelésére irányzott törekvéseivel számítom ő nmlgának azon igyekezetét, hogy a tanárok fizetésének a kath. tanulmányi alapból leendő rendszeresítését, és a tanároknak nyugdíjaztatásra leendő biztosítását eszközözni akarta. Sok éven át sürgette ebbeli terjedelmes és okadatolt tervének kivételét: de az egész terv teljes elfogadását évről évre elmellőző bécsi cultus-ministeriumtól csak annyit nyerhetett meg, hogy a 400 pfrt fizetéssel ellátott közéletanodai tanárok évi pótlékfizetésben részesíttessenek. — Az erdélyi püspöki megye nagy hiányában volt a kellően szervezett leánynevelő intézeteknek. Ő nagyméltóságának ügyelme e bajon is segített. Első gondja volt azért Szebenben az Orsolya-szűzek vezetése alatti leánynevelő intézetet jól szervezni. E célra a zárdának az évenként mintegy 4—500 pfrtra menő külön segédmezésén kívül, 10,000 pfrtot és külön a zárdai lelkész javadalmazására 4000 pfrtyi tőkepénzt alapított. Továbbá 1858-ban püspöki székhelyén Károly Fehérvárot saját erején külön leányiskolát alapított a Szathmárról nyert irgalmasnők vezetése alatt, kiknek itteni működését a város és környék, a nagynevű alapító méltó magasztalásai között, hálával szokta kisérni. A zárdának építése és kellő fölszerelése több mint 12,000 pfrtra került. Az irgalmas nők ellátására és az iskolában munkás hit-elemző díjazására egy 3040 pfrton vásárolt, de évi 350 pfrtot áldozott nagy réten kívül kész alapítványul 10,000 pforintot adott át. Ezeket kívül a gyergyó-szentmiklósi leányiskola föllállításához 2000, az udvarhelyi nevelő-intézet létesítéséhez is-

mét 2000 pfrttal járult. A népnevelést előmozdítandó, ő nagyméltósága továbbá: a bolyai tanító javadalmazásához 3000 pfrttal, a tordai tanító javadalmazásához 2000 pfrttal, a szamosújvári árvaház tőkéje neveléséhez 500 pfrttal, a kiskapusiak számára 1000 pforinttal járult. A mit ezeken kívül egyes tanítók- és tanítónőknek püspöki hivatalos látogatások alkalmával évről-évre segédkezéssel adni szokott, nagy összegre szokott menni, mert szegény tanító elég van, és soha senki, ki érdemes a fölségelésre, vigasztalatlanul ő nagyméltóságához nem járult.

V. Másnemű hazafias adakozásai ő nagyméltóságának: A táveső, melyet a károly-fehérvári csillagászi intézet számára 500 pfrton vásárolt. A 2000 pfrtnyi alapítvány, melylyel az erdélyi nemzeti muzeum tőkájének gyarapításához járult, a 400 pfrt, melyet az udvardi kalváriára, a 2000 pfrt, melyet a szécsényi iskola számára adott, a 400 pfrt, melyet a pesti muzeumi kert számára kifizetett. A múlt évben egy Erdély történetére a romai korból vonatkozó, az erdélyi nemzeti muzeum által pályázatra kitűzött kérdés megfajtése jutalmául 300 frtot, a Markó-féle képek vásárlására 200 forintot fizetett. A Mindenható gazdag áldása legyen a nemesszövű püspök ő excájával!

Pest, dec. 1. Említettük, hogy az esztergomi érsekme gyei papság Nagy-Szombatban sz. gyakorlatokat tartván, az azokban részt vett bibornok-bg-primás ő eminentiájához azon kérelemmel járult, hogy „részéről gyermeki tisztelete s ragaszkodása érületeit a szent Atyának tudtára adja.“ Ezen kegyeletsugalta kérelmet teljesítvén bibornok-bg-primás ő eminentiája, erre Romából az alább következő pápai irat érkezett. Ezen iratot a bitoros főpap közelebb érsekme gyei papságával közölte s így hangzik: „Esztergomi főegyház me gyénk tiszte lendő papságának üdvöt az Urban s atyai áldásunkat! Fölkértem a Nagy-Szombatban minap szent gyakorlatokra egybegyült papság által, hogy részéről gyermeki tisztelete s ragaszkodása érületeit a szent Atyának tudtára adjam. Ezt a legkészségesebben tevék; mert mi sem eshetet kellemesebben, mint az ily kegyelet és hódolat érületeit ő Szent ségének tölmácsolhatni. A szent Atya ezen érületeket a legkegyesebben fogadá. A miről hogy bővebben is meggyözdjének, ime közlöm ő Szentsége e tárgyban hozzám intézett apostoli levelét egész terjedelmében.“ IX. Pius pápa. „Kedvelt fiunknak üdvöt s apostoli áldásunkat. A mire főegyházme gyéd egyházi férfiai, Nagy-Szombatban egybegyülve, jámbor lélekkel törekedtek, hogy t. i. nekünk ezen oly szomorú időben némi vigaszt nyújtsanak, azt valóban elértek. Ugyanis nem esekély volt örömrünk, midőn értesültünk azon érületekről, melyeket nevékben jeles leveledben kifejeztél. Midőn a pásztorban oly nagy a jámborság s az apostoli szent-szék iránti tisztelet, nem esoda, ha az alsóbb papság is a kitünő nyomok után indul, s vezére példáját versenyezve követi. Kérünk tehát, tisztelendő testvér, hogy azon vallásbű férfiakat értesítsed arról, hogy ragaszkodásuk ezen szép bizonyítványa a legkellemesebben hatott reánk, s a te és ő irányukban táplált atyai jóakaratumkat még inkább fokozta. Ennek folytán atyai szeretetünk jelétül s szerencsekívá natunk zálogaul apostoli áldásunkat adjuk rád, papságodra, s a pásztori gondodra bizott hívekre. Kelt Romában, szent Péter-nél, 1862-ki nov. 1-én, pápaságunk 17-ik évében. IX. Pius, s.k.“ Vévén szentséges Atyánknak ezen, valóban szeretetteljes válaszáat, továbbra is rendületlenül maradjatok a hitben s szorgosak az imákban. Esztergom, 1862. nov. 17.

János

bibornok-érsek, s.k.“

Békes, nov. 10. E földi életünkben nem lehet nagyobb szomorúság azon érzelemnél, mely akkor jut számunkra osztályrésztül, ha kedveseinket halál által elveszítjük. Ily nagy fájdalommal tölté el keblünket nov. 7-ik napja, midőn népes alföldi városunk minden vallásfelekezettü templomainak összes harangjai bus kongásukkal hirdették, hogy Szombathely Antal példás és nagybuzgalmu kath. testvérünk, Békes me gyének egykori fáradhatatlan alispánja, országgyűlési követe, minden szép, jó s nemes nagylelkü előmozdítója, vidékünkön minden időben a legnépszerűbb, s mindenki előtt köztisztelet- és szeretetben álló férfiú nincs többé! Lelkét visszaadá Alkotójának, hogy így a 62 éven át folytonosan munkás és tevékeny földi élete után Jézus Krisztusban örök nyugodalmat találhas son. Földi maradványai nov. 9-én 4 órakor tétettek le örök nyu-

galomra. A gyászpompa nagyszerű volt, melynél csak azon őszinte fájdalom lehetett nagyobb, mely a boldogult tisztelt uri családját, rokonait és jó barátait, valamint számos részvevő tiszteletét érte. Az egyházi szertartásokat ngos és ft. Kovács József ez. kanonok ur végezte, három áldozár közreműködése mellett; díszíté még e gyászünnepélyt me gyénk, városunk- s az uradalomnak csaknem összes tisztviselői, valamint minden rendü, s különféle vallásfelekezettü hívek megszámlálhatlan sokasága, végre a helybeli gör. n. egy. és protestans összes lelkipásztorok s az elemi tanoda ifjusága. — Adjon a Mindenható örök nyugodalmat és dicsőséges föltámadást az elhunytak!

Fr. Vajda Ferencz János.

Marmaros-Sziget, nov. 6. Városunk közepén már régén szobor állítottatott föl bold. Szűz anyánkat jelképezve, kinek lábai alatt a kígyó feje megtörtetett, de az időnek foga nagy részben megrongálta. Szomorodott szívvel látta ezt városunk segédlelkészé nt. Schönher Agoston ur és Istenben helyezett bizodalommal a lakosokat adakozásra szólította föl, hogy a begyült összegben a már annyira elavult szobor kijavíttassék. A jó földbe vetett mag itt is megtermé gyümölcsét; mert a hívek örömmel nyújták filléreiket. A szobor örömrünkre kijavítottván, most az egész vasrácsot veszi körül, a négy szögletén ől magasságu négy lámpatartóval ellátva. Az így elkészült szobrot mlgos és ft. Haas Mihály püspök ur, kisasszony havának 31-ik napján ünnepélyesen szentelte föl. Ez alkalommal ő mlga a bérmlás szentségét is kiszolgáltatta, a szobor föllállítása czéljáról, képek tiszteletéről, de különösen a szűz anya iránti tiszteletéről meghatóan predikálván. — Nem mulasztatom el még, hogy örömrünk ne nyilvánítsam, a Sziget és Sztatina közt a Tisza folyamon létre jött hid fölött, mit részint a magas kir. kinstárnak, részint a szlatinai közbirtokosságnak köszönhetünk. F. h. 2-án nagy pompával szenteltetett föl ezen új hid, mely alkalommal a szomszéd Akna és Falu Sztatina helységek-ből körmenetben jött a legnagyobb örömrzettől áthatott nép, hogy oly epedve várt kedvencz tárgyának fölszentelésében részt vegyen. Mindkét részről lelkes alkalmi beszédek tartattak, az elsőnt. Esztergár István akna-szlatinai plebános ur tartotta, hálát rebegve az ég urának és a kegyes pártfogók nagylelkűségének, a másikat román nyelven tartotta nt. Lázár Sándor, közép-apsai plebános ur. Hogy e nagyszerű mű négy hó lefo- yása alatt létrejött, azt tek. Markus Agoston akna-szlatinai praefectus ur erélyességének és fáradhatlan munkásságának köszönhetni.

A szigeti száraz kántor.

Somodi, novembnrhó 16-dikán. Magas kegyurunk Kol- láresik István rozsnói püspök ő méltósága, folytonos jötéteményeit jó tettekkel halmozva, egy értékes vas keresztet Üdvözítőnknek életnagyságu aranyozott képével emeltetett há- tárunkban ott, hol püspöki kertjének közelében egy magas kerekded hegynek délnyugoti szirtes oldalában emelkedő kö- szikla kedves látványra hívja a figyelmes szemlélőt; e szik- lának hegyén áll a remek kereszt magasban, oly megle- pőn és szépen, mily meglepő a hely és szép maga a kereszt, most már a mi somodi kalváriánk, a mi lelki örömrünk. E lelki örömrünk fokozta a keresztzentelési ünnepély, melyet nt. Ga- bányi Tamás szépsi kerületi alesperes és szépsi plebános ur mai napon véghez vitt. Megható jelenet volt látni Isten szolgál- ját templomi díszöltönyben e szikla csúcsán a kereszt mellett a szokásos egyházi szertartással foglalkozni, megható a szent beszéd, melylyel e helyről az alesperes ur a sz. kereszthez való erős ragaszkodásra kenetteljesen lelkesítette a jelenvolt hívek szívét; hatottak a mozsarak durrogásai is, melyek az ünnepély örömteljes megtartását szerte hirdették. De a mozsarak hang- jai még nem fejezték be teljesen hitéletünk mai mozzanatát, föl kell mutatni és nem véka alá rejteni a gyertyavilágot, melyet a mlgos püspök ur a kereszt állításában számunkra gyújtani kegyeskedett; ugyanis valahányszor e helyre fogunk tekinteni, eszünkbe jut Péter apostol, a köszál, melyre Krisztus épi- tette anyaszentegyházát ezen igékkel: „Te vagy köszál, és ezen köszálra épitem az én anyaszentegyházamat, és a pokol kapui erőt nem vesznek rajta;“ továbbá eszünkbe jut a jeru- szalemi kalvária, hol az isteni bárány vére hullott az ember- nek bűnbékőira, melyek, midőn a sz. vér hullott, legottan le- pattantak lábairól, szabadá lett és biztosított a mennyor-

szágról. Ime ez emlékbem a ker. remény bizonyos teljesedésének jelentése! — Melyik somodi katolikus ne áldja ezért püspökünk életét? Ragyogjon is fölülte az isteni oltalom úgy, miként e keresztben tündöklék jóteteménye, s miként ez hirdeti jótévő szívét, úgy írja föl Isten püspöki érdemét, a somodi katolikus pedig be fogja bizonyítani jó hitéletével, hogy tudja megérdemelni ő méltóságában egyházának jótévő kegyurát, mai nagy lelki örömiünk alapítóját. — Végezetre föl kell említenem egyházunk védszentjének ünnepélyét, mely a kereszt megáldása után a nagyszámu körmenetnek templomba érkezéttel kezdődött, szószékre lépett ekkor ft. Madarassy Lipót ur a jászói premontréi rend érdemes tagja, hittudor és tanár, ki szentírású idézetekkel gazdag igékben előadván a k. irgalom testi és lelki műveinek égben jutalmazó érdemeit, hathatósan buzdította a hallgatók számíthatlan seregét sz. Márton püspök egyházunk védszentje példájának buzgó követésére. E kenetteljes szónoklatot a szent mise követte, melyet ft. Kádás László ur a jászói premontréi rend köztiszteletű perjele papi segédlet mellett Istennek bemutatott: öröm volt látni az élő rózsaszál-társulat leányait hófehér ruhákban koszoruzottan égő viaszgyertyákat tartva kezökben az isteni-tisztelet alatt párosan s ritka ajtatossággal szolgálni, mintha csak hirdették volna: „Áldott legyen az Ur, kinek mai ünnepünkkel dícséretet mondhatunk.“

Egy sz. László-társulati tag.

Sőreg (a rozsnói püspöki megyében), nov. 20. Szándékosan sütném mind magam, mind híveim homlokára a hideg nem-érdekltség és rut háladatlanság bélyegét, ha a kath. világ előtt be nem mutatnám legalább néma sorokban azon igen szép és kedves ajándékot, melyet esomai fiók-egyházam Sipekről tek. Balázs Antal földbirtokos urtól, s az ő széplelki hitvese, szül. Károlyi Iréne asszonyságtól f. h. 15-én azon körülményből kapott, mivel a föntisztelet ur párnak házassági szövetsége az ottani kisdéd egyház falai között áldatot meg. A mélyen tisztelt urhölgynek szüléi, tek. Károlyi János és Jankovich Rozália ő nagyságaik, a sőregi egyháznak hívei, a sőregi parochia körében akarván kedves szülöttjöknek az ő választottjával összekötését eszközölni, a házasság ünnepélyes megkötése előtt azon nyilatkozatot tették előttem, miszerint ohajtának: hogy az esketés a esomai templomban történék meg. Ha nem merül is föl közöttünk a szerény ohajtás indokolása, bizonyos vagyok benne, hogy a esomai templomhozi eme ragaszkodásnak az volt az oka, minthogy a sőregi templom már nem csak minden jelét, maradványát nélkülözi kívül és belül egyiránt az Isten házát megillető dísznek, a kevés vakolat is folytonosan szakadozván az esőzések által átázott boltozatról, hanem oly veszélyes állapotban is van fedelének rothadt, falainak és boltozatának hasadozott volta miatt, hogy maholnap az egész épület összeomlik. Minthogy így a sőregi templom már nem csak botránköző az emberek szemeiben, hanem veszélyes is a belépőkre, csak örültem, hogy a nevezett házassági frigy egyházi megszentelését nem ebben, hanem a fiók egyszerű, de tiszta, s az előbbinél nem is igen szűkebb esomai templomban végezhettem, mi f. évi jun. 10-én szent miseáldozat után, melyen a menyegzői díszes ur közönség is a népre igen jó hatású áhitattal részt vón, meg is történt. A vallásos keblű házaspárnak pedig nemcsak hogy ki nem ment emlékezetéből még hónapok mulva is az ő megelégedéssel fűszerezett társas életök megszentelésének e jelentékeny pillanata, hanem hogy azon időpontot az Istentől rendeltnek, vezéreltek, azért áldásosnak, boldognak lenni ünnepélyesen bevallják, és ezért jámbor szívöknek háláját egy az Isten dícsőségére ajánlott áldozatban is tettleg bemutassák, f. h. 15-én egy igen szép, hófehér selyem szentségtartó vállkendőt (velum) küldöttek a esomai egyháznak, melynek közepén egy kereszt, benne J. N. S. betűk, hosszában egymástól távolabb eső csillagok, s a két végén virágok vannak élénk színezetű selyem szálak, s leginkább arannyal himezve. — Hogy ezen ajtatos adomány egy pár ajtatos kebel jámbor ohajtása szerencsés teljesültének, s illetőleg egy sirig tartandó vallásos ténynek, t. i. az ő boldog házasságuk megkötésének hálaemléke, azt nem csak az ajándok minémtsége bizonyítja, hanem a kíséző levélke tartalma is megerősíti, mely többi kegyeletes szavai mellett ez ajánlattal mutatta be az adományt: „Legyen ez szerény emléke ama

reánk nézve örökké emlékezetes napnak, melyen megelégedéssel koronázott szövetségünk létrejött.“ Am legyen! s midőn alulirott az ohajtást ismételi, s esomai híveinek nevében is ünnepélyesen megköszöni a valóban díszes, értékes és kedves templomi ajándékot a tisztelt adományozóknak, kívánja, hogy az égnek áldása soha meg ne szűnjék harmatozni rájok, s az, a kinek dícsőtése szemek előtt lebegett ajtatos adományuk kiállításában, mindenha oltalmazza meg minden szerencsétlenségtől.

Findura István, sőregi plebános.

Örkény, nov. 29. Valami megható, s valóban magasztos szertartással tartatott itt meg a halottak estéje és napja. Vasárnap négy óraker délután községünk népe, apraja s nagyja a szentegyházban összegyűlt, előbb a vécsernyét végzendők, azután „Könyörülj, Istenem, a kimult híveken“ kezdetű dalt változatosan énekelve, nt. Selmezy Ede plebános ur a községen kívül levő sirkertbe vezeté áhitatos híveit és ott valóban kenetdus, a szent-írásból és az életből merített gyászbeszédet tartott, mely a jelen voltak szeméből könyveket facsart ki. A gyászbeszéd után gyönyörű imákat mondott plebános ur a Mindenhatóhoz a tisztítóhelyen szenvedők lelki üdvéért, melyeknek végzése után a „Mélységekből kiáltok föl te hozzád, oh uram“ énekelte; azután pedig elénekelve a szent zsoltozt, alkalmi ének mellett megindult a gyászmenet. A szentegyházban „Liberá“ tartatott, melyet magyarul 18 iskolással a bus orgona hangjával kellemesen összevegyülten Örkény népe nem csekély öröme, igen meglátóan énekelte új éneklésünk. A Liberá végén még egy gyászének zengedeztetett el, annakutána a harangok keserves zugása közt imádkozván a megholtakért, haza mentünk. Másnap 9 óraker ismét templomban valánk, áhitattal hallgatandók a gyászmisét, melyet ugyancsak föírt lelkiatyánk mutatott be a jók és gonoszok kérlelhetlen ítélőbírájának. Templomunkban minden gyászszal volt fedve. Népünknek szokását követésre méltó példaként elismeréssel említtük meg, hogy t. i. e napon tetemes alamizsnát osztogat, azonkívül fillereit örömmel teszi le a gyászravatalra, sz. misékre a megholtakért. — Sz. Lipótnak, mint az örkényi egyház védnökének névünnepe, f. h. 15-én tartatott meg. Templomunk, melyben 6—7 ezer ember imádhajja egyszerre az eget urát, e napon kiesiny volt. A környékről is a hívek nagy számmal gyűltek össze. Az egyházi szent szertartásokat, úgy az engesztelő szent miseáldozatot buzgó lelkeszünk nt. Selmezy Ede ur végezé. Az éneklés, melyet 24 iskolással új éneklésünk zengedezett, mindenkinek tetszésével találkozott. — Minthogy a kegyes adományokat mások buzdítására hasznos is, szükséges is följegyezni, teljes elismeréssel közöljük, hogy Fekete István 20, Ring Antal pedig 5 frtot tett le a szertartás tisztelet lelkészüknél egy később megrendelendő lobogóra. A hívek áldozatkészségét tekintve, hiszszük, hogy e czélra többen is fognak adakozni. Hasonlóképen megemlítendő, hogy örkényi lakos Seibert József ajtatos nevével Isten dícsőségére egy hármas keresztet állittatván, azt 36 forintnyi alapítvánnyal látta el.

Örkényi.

Különlélek.

— A nmlgu helytartó-tanács a Karácsonyi Guidó gróf 84,000 frtos alapítványa után járó kamatokat 850 frttal azon utasítás mellett küldte meg a pestvárosi tanácsnak, hogy ezen összeg a Pesten fönlálló kisdédóvodák és bölcsöde intézeteknek kellő arányban kiosztassék.

— Sz. kir. Budá város tanácsa azon kegyelmi tény következtében, melyben ő cs. s apost. kir. Fölsége f. évi nov. 19-én több százat részesített, a városi szegények közt 100 o. é. frtot osztott ki; ugyan a hatóság a budai sz.-Erzsébet-rendűek zárdáépületének kijavitására 500 o. é. frtot adományozott.

— Az „I. T.“ értesül, hogy „a kereszténység szorongatott közös atyjának fölsegelésére irányzott s ekkép legmagasabb czélú sorsjáték nem kis ország vagy világgrész, hanem az egész világ keresztény lakóit érdekelvén, a legtávolabbi világ-részek- és országokból annyi kérelem és megrendelés jött, hogy az ő szentsége által jóváhagyott bizottmány elnöke, Salviati hg ő magassága, hogy ezen 1200 nagybecsű nyereménynyel összekötött s 105,000 frank értékű sorsjáték az ő szentsége iránti

kegyelet kitüntetésére minél többeknek adjon alkalmat, a hu-
zást dec. 9-éről 1863-iki febr. 19-ére áttenni méltóztatott.

— Kérelem az ujévi köszöntések megvál-
tása tárgyában. A pesti jótékony nőegyesület az ujévi kö-
szöntések megváltása végett ezidén is megnyitotta aláírási íveit.
A tisztelt közönség által elfogadott sokévi szokás szerint az, ki
ezen ívekre a szegények számára erejéhez mért adományt alá-
ír, kettős czélnak felel meg: egyik, hogy a — gyakorta terhes
— ujévi üdvözlést az illedelem megsértése nélkül mellőzheti;
másik, hogy az emberi nyomor enyhítésére áldozatot hozott.
Bizodalomteljesen fordul tehát az egyesület a t. közönséghez, a
szenvedők nevében esedezvén azon buzgó részvétért, melylyel
a t. közönség jótékonyágát mindenkor tanusította. Az aláírási
ívek (az egyesület peccsétjével ellátva) letétevék aláírás végett,
következő t. ez. gyűjtő uraknál: Belyárosban: Schwendt-
ner Mihály plebános, Láng Mihály ev. esperes és Székács
József ág. hitv. superintendens; Eggenberger könyvkeres-
kedése a ferencziak terén; Ráth Mór, Lauffer és Stolp
könyvkereskedései a váci utczában; Amtmann Ferencz
országuton Huszár házban; Lueff illatszerárus a Kristófféren;
Jármay Gusztáv gyógyszerész a zöldfa-utczában; Hausner
F. L. fűszerárus kishid- és aranykéz-utca sarkán; Guggen-
berger Lipót kereskedése váci utca elején. Lipótvárosban:
Ráth József plebános, Osterlamm Károly könyvkereske-
désében az újtéren, Böhm és Kánya kereskedése a József-
tér, Ditrichstein Francziska szivarboltja az újtéren. Te-
rézvárosban: Klempa Simon prépost, Müller Bernát gyógy-
szerész kerepesi uton, Török J. gyógyszerész király-utczában,
Fleischl Dávid dobány-utczai saját házában. Józsefváros-
ban: Sujánszky Antal alesperesnél, Linhard Jakab ház-
tulajdonosnál bodza-utczában. Ferenczvárosban: Will Henrik,
plebános-helyettes, Török Pál ref. lelkész és superintendens.
Ezenkívül ellátvák aláírási ívekkel „a választmányi nők, czé-
hek és számos magánosok” is. Az aláírt nevek ki fognak nyo-
matni, miért is azok hibátlan és olvasható leiratása kériük. A
névjegyzék ujév előestéjén fog megjelenni. Az aláírás f. évi
dec. 23-áig történhetik. Minden aláírónak ott, hol aláírt, egy
nyomatott névjegyzék fog adni. Kelt Pesten 1862. novem-
ber havában. A pesti jótékony nőegylet.

— Romából jelentik: Mint tudva van, a pápai álla-
mokban csak ő szentségének van arra joga, hogy valamely vég-
rendeletet megváltoztasson, vagy semmisnek nyilvánítasson.
Történt a napokban, hogy egy fiatal ember ő szentsége elő-
járult s említett joga gyakorlatát kérte ki atya végrendeletének
megváltoztatására, melyben 40,000 frank, atyjának hátraha-
gyott vagyona, ama lelkésznek van ajánlva, ki meghatározott
napon bizonyos templomban az első misét mondja. Ő szentsége
nem teljesíté a fiatal ember kérelmét. A mondott napon azon-
ban megjelent az illető templomban, itt először misézett, s így
elnyerve a mondott összeget, azt a háladatos örökösnek átszol-
gáltatá.

Adakozások.

A Szent-István-Társulat által Pesten szer- zendő házra:		frt	kr.
Bárczy József magtárnok		10	—
Dr. Szabó Ferencz orvos		2	—
Csukár János esp.-pleb. Nagy-Sároson (5 évre)		2	—
Az eperjesi takarékpénztár		50	—
Ridáresik Gábor orvostudor s városi tanácsnok Eper- jesen		1	—
Kosch Lajos kereskedő s takarékpénztári igazgató Eper- jesen		1	—
Szidor Antal gym. igazgató Eperjesen		2	—
Rojkovich József megyetörvényszéki ülnök Eperjesen		1	—

Soltész József gör.-egy. kanonok Eperjesen	3	—
Dienes Sándor apát, pleb. Eperjesen	5	—
Báró Ghillány József, bírtokos Fricsen	5	—
Szent-Andrássy Lajos h. ügyvéd Eperjesen	5	—
Mazalík Ágoston esp.-pleb. Sirokán	—	85

A Szent-László-Társulatra:

Ocsovszky Ferencz székesfőgyházi könyvtárnok Esz- tergomban (az esztergomi főkáptalan 200 frtnyi, már közvetett adakozásán kívül) mint gyűjtő (az eszter- gomi papnövelde elüljárói és növendékei 6 frt, Kis Mi- hály főügyvéd 72 kr., Blümellhuber Ferencz h. tanár 2 forint, Salgó János főkáptalani praebendatus 55 kr., Márkly István primási irnok 72 kr., Hegedüs Gergely nagy-megyeri káplán 60 kr., Ocsovszky Ferencz 2 frt) összesen	12	59
Németh András pest-belvárosi elemi főtanító úrtól mint a pest-belvárosi egyház községi bizottmány pénztárno- kától:		

a) Szabóky Adolf tanár ivén a pesti főrealisko-
lai tanuló ifjuság részéről 1862-ki tanév 2-dik felében
Asboth János 30 krajczár, Bagoly József 30, Baranyay
György 30, Eisen Sándor 30, Frecskay László 30, La-
dányi József 30, Luksche Béla 30, Ósz István 30, Szá-
voszt Alfonz 29, Fleischinger Károly 30, Sturm György
30, Kozáky Gyula 30, Berndt István 30, Farkas László
36, Kripp Károly 36, Kölber Alajos 30, László Gyula
36, Linhart György 30, Lóberor László 30, Mezey
Béla 42, Rohonczy Ödön 36, Sántay Sándor 36, Skray
Antal 30, Szeszemszky Gyula 36, Vecsey Dezső 54, Be-
recz Antal 30, Bauer György 30, Draskovics Emil 30,
Devecis Ferencz 30, Flaskay Dezső 30, Forty Otto 30,
Feszli László 30, Geiger Flóris 15, Hegedüs József 30,
Höfler Kálmán 30, Hauer Fer. 30, Jakabfy Fer. 30,
Járitz Rezső 30, Klenner Ferencz 30, Likey Mátyás 15,
Láng János 30, Letz György 30, Legát János 30, Me-
gele Béla 30, Naszke Károly 30, Niehold György 30,
Omelka János 30, Scherzenclechner Ödön 30, Takács
Gyula 30, Unger Emil 30, Wagner Robert 30, Weisz
Ferencz 30, Worbesz Sándor 30 kr. összesen
 16 | 32 |

b) Bäcker György pesti elemi főtanító ivén:
Bäcker György 72 kr., Horesz Márton 24, Zwick János
24, Molnar Ferencz 6, Lantner József 24, Veszely Jó-
zsef 28, Dedikovszky Károly 24, Havasy Kálmán 24,
Hoffmann Ödön 24, Weisz Engelbert 24, Haszlinger
József 40, Haszlinger Lajos 40, Schumann Lajos 24
kr., Kempky Mihály 1 frt, Skoda József 24 kr., Spirkó
Nándor 24, Wurm Lajos 18, Hutiray Lajos 24, Rosen-
berg Lajos 6, Homonay István 24, Proiszl János 6, Bin-
der Ferencz 24, Prokop Ferencz 18, Tollmár János 24,
Fritz Lajos 10, Gabriel János 24, Seefried Mihály 12,
Bablaszék Ferencz 24, Wittwentits József 40, Görög
István 24, Schön István 24, Gaska János 24, Venzsky
Ferencz 24, Konek Sándor 24, Pusztovnik Lipót 24,
Wagner Dénes 40, Sachs József 24, Hercin Károly 40,
Leitl Alajos 24, Leitl Lajos 24, Lasser Alajos 24, Las-
ser Viktor 24, Gross Gusztáv 24, Spanetz Antal 24, Freu-
denfeld Rezső 24, Szikorszky Lipót 40, Chadpon La-
jos 40 kr.) összesen
 14 | 76 |

Kegyes adományok.

Pápa ő szentsége számára: a kalocsai érseki megye
főszékkörületéből 3 frt 80 kr. bankjegyekben; a pesti oltár-
egyletnek Pánáról (győri püspöki megyében) 1 ezüst rubel; ugyan-
onnan a pestlipótvárosi templomra 1 o. é. ezüst forintos.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT. FELELŐS SZERKESZTŐ: SZABÓKY ADOLF.

PESTEN, EMICH GUSZTÁV M. AKAD. NYOMDÁSZ (BARÁTOK TERE, 7. SZÁM).

Melléklet: Előfizetési fölhívás a „Katholikus Néplap”-ra.